

KONGELIG RESOLUSJON

Olje- og energidepartementet
Statsråd: Tina Bru

Ref.nr.:
Saksnr.: 20/2003
Dato: 11. juni 2021

RSK Holding AS, Lyse Kraft DA og Hydro Energi AS - tillatelser etter vassdragslovgivningen i forbindelse med opprettelse av Lyse Kraft DA

1. Innledning

Lyse Produksjon AS (Lyse Produksjon) og Hydro Energi AS (Hydro Energi) signerte 21. oktober 2020 en transaksjonsavtale om etablering av et felles eierskap for sine hel- og deleide vannkraftverk i Rogaland, Vestland og Agder gjennom opprettelse av et ansvarlig selskap med delt ansvar, Lyse Kraft DA (LKDA).

Transaksjonen innebærer overordnet at Lyse Produksjon overdrar heleide og deleide kraftverk til LKDA, mens Hydro Energi selger 100 prosent av aksjene i RSK Holding AS (RSK Holding) til LKDA mot vederlag i andeler i LKDA. Etter gjennomføringen av transaksjonen vil Lyse Produksjon eie 74,4 prosent av LKDA og Hydro Energi 25,6 prosent. De konsesjonsrettslige spørsmålene som gjelder overføringen av Lyse Produksjons hel- og deleide kraftverk behandles i et eget vedtak av departementet av dags dato, og omtales ikke nærmere her.

Lyse Produksjon, Hydro Energi og LKDA søkte ved brev av 22. oktober 2020 om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett for erverv av aksjene i RSK Holding, jf. vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. Det er samtidig søkt om omgjøring av tidligere fastsatte vilkår om tidsbegrensning og hjemfall, slik at konsesjonene for Røldal-Suldal-anleggene omgjøres til å gjelde på ubegrenset tid, jf. vannfallrettighetsloven § 10 og vassdragsreguleringsloven § 9. LKDA har også søkt om at det tas inn bestemmelser om alminnelig revisjon i de gjeldende konsesjonene.

Hydro Energi samlet i 2019 kraftverkene i RSK i en ny juridisk enhet, RSK Holding. Olje- og energidepartementet tilrår at RSK Holding gis unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd for erverv av 45,21 prosent direkte eierskap til RSK-anleggene og for erverv av 91,26 prosent av aksjene i RSK AS.

Etter departementets vurdering er det ikke grunnlag for å behandle søknaden om LKDA's erverv av aksjene i RSK Holding etter bestemmelsen om unntak fra konsesjonsplikt i vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. Overdragelsen behandles etter lovens § 24, jf. § 4 som gjelder videre overdragelse av tidligere konsedert vannfall. Saken behandles ved kongelig resolusjon siden Kongen er konsesjonsmyndighet.

Departementet tilrår at LKDA får konsesjon for erverv av 100 prosent av aksjene i RSK Holding og at Hydro Energi får konsesjon for erverv av 25,6 prosent av selskapsandelene i LKDA. Som følge av at LKDA oppfyller vannfallrettighetslovens krav til offentlig eierskap, oppheves tidligere fastsatte vilkår om tidsbegrensning og hjemfall i konsesjoner for Røldal-Suldal-anleggene.

2. Søknaden og NVEs uttalelse

2.1 Søknaden

Olje- og energidepartementet har mottatt følgende søknad fra advokatfirmaet Thommessen, datert 22. oktober 2020, her gjengitt i offentlig versjon:

"1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn og introduksjon

*På vegne av Lyse Produksjon AS ("**Lyse Produksjon**"), Hydro Energi AS ("**Hydro Energi**") og Lyse Kraft DA ("**LKDA**") søkes det herved om nødvendige konsesjoner, unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett, samtykker og bekreftelser etter vannfallrettighetsloven og vassdragsreguleringsloven i forbindelse med etableringen av LKDA. Formålet bak etableringen av LKDA er å konsolidere Lyse Produksjons vannkraftvirksomhet med Hydro Energis vannkraftvirksomhet i Røldal-Suldal-vassdraget i Rogaland og Vestland fylker.*

*Lyse Produksjon og Hydro Energi signerte 21. oktober 2020 en transaksjonsavtale ("**Transaksjonsavtalen**") med henblikk på å etablere et felles eierskap for sine respektive vannkraftverk i Rogaland, Vestland og Agder gjennom opprettelsen av et ansvarlig selskap med delt ansvar – LKDA.*

Vedlegg 1: Transaksjonsavtale datert 21. oktober 2020

*I henhold til Transaksjonsavtalen skal Lyse Produksjon skyte inn sine andeler på 41,1 % i Sira-Kvina Kraftselskap DA, kraftuttaksretten på ca 18 % i Ulla Førre (medeiendomsrett og kompensasjonskraft) og Lyse Produksjons heleide kraftverk som tingsinnskudd i LKDA. Samtidig skal Hydro Energi skyte inn 100 % av aksjene i RSK Holding AS ("**RSK Holding**") som tingsinnskudd i LKDA. RSK Holding eier direkte og indirekte gjennom eierskap i Røldal-Suldal Kraft AS ("**RSK**"), 95,21 % av vannkraftverkene i Røldal-Suldal-vassdraget ("**RSK-anleggene**").*

LKDA ble stiftet 17. september 2020 under navnet "Lyse Anlegg DA" og det vises i den forbindelse til

Vedlegg 2: Stiftelsesdokument, selskapsavtale og utskrift fra Foretaksregisteret for Lyse Anlegg DA, samt selskapsmøteprotokoll med endring av navn til Lyse Kraft DA

*Partene har videre blitt enige om en deltakeravtale og en selskapsavtale for LKDA ("**Deltakeravtalen**") som skal signeres når transaksjonen gjennomføres. Selskapets formål er å eie, drive og videreutvikle vannkraftverk som direkte eller indirekte eies av selskapet, og øvrig kraftproduksjon selskapet har tilgang på. Selskapet skal ha sitt hovedkontor i Stavanger kommune.*

Vedlegg 3: Omforent deltakeravtale og selskapsavtale (Vedtekter)

I henhold til Deltakeravtalens punkt 2 skal andelene i LKDA bestå av 667 A-andeler og 333 B-andeler. (...) Lyse Produksjon skal eie samtlige 667 A-andeler, i tillegg til 77 B-Andeler. Dette tilsvarer en samlet eierandel i LKDA på 74,4 %.

Hydro Energi skal eie 256 av totalt 333 B-Andeler. Dette tilsvarer en samlet eierandel på 25,6 %. Til sammen eier Lyse Produksjon og Hydro Energi samtlige 1000 andeler i LKDA.

LKDA oppfyller kravet til offentlig eierskap i medhold av vannfallrettighetsloven § 5. Dette betyr at de tidligere privateide RSK-anleggene og RSK Holding vil bli underlagt offentlig eierskap i medhold av vannfallrettighetsloven § 5.

Følgende erverv i forbindelse med den planlagte etableringen av LKDA er konsesjonspliktige etter vannfallrettighetsloven:

- (i) LKDA's erverv av Lyse Produksjons heleide kraftverk er konsesjonspliktig etter vannfallrettighetsloven § 2 (ukonsederte) og § 4 (konsederte). På vegne av LKDA søkes det om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd for dette ervervet.
- (ii) LKDA's erverv av Lyse Produksjons andeler i Sira-Kvina Kraftselskap DA er konsesjonspliktig etter vannfallrettighetsloven § 25 og på vegne av LKDA søkes det om konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 25 for dette ervervet.
- (iii) LKDA's erverv av Lyse Produksjons uttaksrett i Ulla-Førre krever Olje- og energidepartementets ("**OED**") samtykke etter vannfallrettighetsloven § 30 tredje ledd. På vegne av LKDA søkes det om slikt samtykke.
- (iv) LKDA's erverv av 100 % av aksjene i RSK Holding fra Hydro Energi er konsesjonspliktig etter vannfallrettighetsloven § 24 som om LKDA hadde ervervet de underliggende konsesjonspliktige eiendelene direkte, og det søkes om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd for dette ervervet.

Det bes også om departementets bekreftelse på at Lyse Produksjons konsesjoner etter vassdragsreguleringsloven overføres til LKDA på uendrede vilkår.

Hydro Energis eierskap i RSK-anleggene ble fisjonert ut til RSK Holding i 2019, jf. brev til OED 1. november 2019. RSK Holding fikk med dette direkte og indirekte gjennom eierskap i RSK, eierskap til 95,21 % av vannkraftverkene i RSK-anleggene. Fisjonen i 2019 var et ledd i tilretteleggingen for videre endring i eierstrukturen i RSK-anleggene, som nå følges opp gjennom overdragelse til LKDA. OED innvilget 26. mai 2020 utsettelse av frist for konsesjonssøknad knyttet til RSK Holdings erverv av RSK-anleggene, i påvente av ytterligere endringer i eierstrukturen.

Vedlegg 4: Brev fra OED med fastsettelse av utsatt søknadsfrist 26. mai 2020

Denne konsesjonssøknaden omfatter derfor også følgende erverv i RSK Holding som er konsesjonspliktige etter vannfallrettighetsloven:

- (i) RSK Holdings erverv av 45,21 % direkte eierskap til RSK-anleggene er konsesjonspliktig etter vannfallrettighetsloven § 4. På vegne av RSK Holding AS søkes det om unntak fra konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd for dette ervervet.
- (ii) RSK Holdings erverv av 91,26 % av aksjene i RSK AS er konsesjonspliktig etter vannfallrettighetsloven § 24 som om RSK Holding AS hadde ervervet de underliggende konsesjonspliktige eiendelene direkte, og det søkes om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd for dette ervervet.

Hydro skal fra og med gjennomføring av transaksjonen også tre inn som driftsansvarlig, som definert i utleieforskriften, for kraftverkene som i dag er heleid av Lyse Produksjon, samtidig som Hydro fortsetter som driftsansvarlig for RSK-anleggene. Det bes i den forbindelse om OEDs godkjenning av operatøravtalen, jf. vannfallrettighetsloven § 29.

Avslutningsvis bes det om at tidsbegrensningene og hjemfall i konsesjoner for RSK-anleggene etter vassdragsreguleringsloven og vannfallrettighetsloven (tidligere industrikonsesjonsloven) omgjøres etter vannfallrettighetsloven § 10 til å gjelde på ubegrenset tid og for øvrig videreføres på uendrede vilkår.

1.2 Oversikt over den videre fremstillingen i søknaden

I punkt 2 nedenfor vil vi gi en kort oversikt over Lyse Produksjon, Hydro Energi, RSK Holding, Sira Kvina og Ulla Førre. I punkt 3 gis en nærmere beskrivelse av de ulike trinnene og sluttresultatet ved etableringen av LKDA. I punkt 4 redegjør vi kort for anvendelsesområdet for unntaksbestemmelsen i vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd, og grunnlaget for å meddele unntak i forbindelse med etableringen av LKDA og for RSK Holdings erverv i RSK-anleggene. I punkt 5 oppsummeres søknaden og de konsesjonsrettslige betingelsene for etableringen av LKDA.

2 OVERSIKT OVER LYSE PRODUKSJON OG HYDRO ENERGI

2.1 Lyse Produksjon

Lyse Produksjon eies 100 % av Lyse AS. Lyse AS eies av følgende eierkommuner: Stavanger kommune (45,735 %), Sandnes kommune (19,531 %), Sola kommune (8,741 %), Time kommune (5,832 %), Klepp kommune (4,229 %), Hå kommune (3,785 %), Randaberg kommune (3,279 %), Eigersund kommune (2,951 %), Strand kommune (2,532 %), Hjelmeland kommune (0,994 %), Gjesdal kommune (0,933 %), Lund kommune (0,713 %), Bjerkreim kommune (0,512 %) og Kvitsøy kommune (0,223 %).

Det vises for øvrig til:

Vedlegg 5: Årsrapport 2019 for Lyse-konsernet, samt vedtekter og utskrift fra Foretaksregisteret for Lyse AS og Lyse Produksjon AS

Lyse Produksjon har hovedkontor i Stavanger. Selskapet driver virksomhet innenfor kraftproduksjon og kraftforvaltning gjennom egne anlegg og medeierskap til andre kraftproduksjonsanlegg. En vesentlig del av selskapets virksomhet er produksjon av kraft gjennom heleide vannkraftverk som selskapet eier direkte. I tillegg har Lyse Produksjon rettigheter og andeler i deleide vannkraftverk. Sistnevnte omfatter en krafttuttsrett (andel av Rogaland fylkeskommunes medeiendomsrett i Ulla-Førre anleggene og kompensasjon for

fraført vann fra Lysebotn (II) og Breiava kraftverker) på ca 18 % i Ulla-Førre, samt en andel i Sira-Kvina Kraftselskap DA på 41,1 %.

Lyse Produksjons heleide vannkraftverk kan oppsummeres som følger (med tilhørende konsesjoner etter vassdragslovgivningen):

Kraftverk	Konsesjoner
Breiava	- Ingen. Etablert innenfor rammen av gjeldende reguleringskonsesjon for Lysebotn kraftverk. Fritatt fra konsesjonsplikt etter vannressursloven i NVEs vedtak 15. september 2003.
Flørli	<ul style="list-style-type: none"> - Erverv og regulering av Flørlivassdraget, kgl. res. 16. november 1917. - Erverv og regulering av Flørlivassdraget, kgl. res. 21. oktober 1927. - Erverv og regulering av Flørlivassdraget, kgl. res 4. juli 1935. - Tillatelse til å regulere Hogganvatn i Fraffjordvassdraget og overføring av vannet til Flørlivass, kgl. res. 7. mai 1937. - Tillatelse til å overføre Krokevatnvassdraget til Flørlivassdraget, kgl. res. 2. september 1938. - Tillatelse til å regulere Vassleia i Espedalsvassdraget og overføring av vannet til Flørlivassdraget, meddelt ved ministerpresidentens beslutning av 26. mars 1942. - Tillatelse til å regulere Øvre Flørlivatn, kgl. res. av 14. mars 1947. - Stadfestelse av ministerpresidentens vedtak 26. mars 1942 om å kreve avstått Fossåens Interressentskaps vassfall i Espedalsvassdraget, samt til å regulere Vassleia og overføre vannet til Flørlivassdraget, 16. november 1945. - Tillatelse for regulering av Rundevatn i Fraffjordvassdraget og overføring av vannet til Flørlivassdraget, kgl. res. 21. januar 1949. - Tillatelse til å regulere Rundevatn i Fraffjordvassdraget og overføre avløpet til Flørlivassdraget, kgl. res. 27. april 1951. - Fornyelse av meddelte konsesjoner, kgl. res. 6. august 1954. - Tillatelse til opprustning og tilleggsregulering for Fløyrlielva, Forsand og Gjesdal kommuner, kgl. res. av 26. mars 1999.
Hauskje	Ingen. Ikke konsesjonspliktig etter industrikonsesjonsloven/ vannfallrettighetsloven. Vurdert som ikke konsesjonspliktig etter vassdragslovgivningen av NVE 13. februar 1981.

Hetland	<ul style="list-style-type: none"> - Tillatelse til å regulere og overføre Helgeaaen til Ogneelven, kgl. res. 25. september 1914. - Manøveringsreglement for Homsevand og Holmevand, kgl. res. 18. oktober 1915, endret ved kgl. res. 16. oktober 2020. - Tillatelse til å regulere og overføre Hagavatn og Burskogelven til Oгнаelven m.v., kgl. res. 27. juni 1930. - Tillatelse til ytterligere regulering og overføring av Hagavatn m.v. til Oгнаelva, kgl. res. 3. mars 1939. - Tillatelse til nedleggelse av kraftproduksjonen i Hagavatn, kgl. res. 20. juni 1980. - Midlertidig tillatelse til overføring av del av avløp for utnyttelse i Hetland kraftstasjon, meddelt av OED 6. april 1998. - Vassdragskonsesjon gis tillatelse til nedbygging av dam Hundsvatn vest, Hetland kraftverk, 24. september 2015.
Hjelmeland	<ul style="list-style-type: none"> - Tillatelse til gjenoppbygging av Hjelmeland kraftverk meddelt ved kronprinsregentes resolusjon 13. juli 1990.
Lysebotn	<ul style="list-style-type: none"> - Tillatelse til å regulere Årdalsvassdraget, Stølsåen og Lysevassdraget samt å overføre Årdalsvassdraget til Stølsåen, kgl. res. 19. november 1948. - Tillatelse til å endre planene for den ved. kgl. res. av 19. november 1948 meddelt tillatelse til regulering av Årdalsvassdraget og Stølsåen, Lysevassdraget og overføring av Årdalsvassdraget til Stølsåen, kgl. res. 22. oktober 1954. - Regulering av Årdalsvassdraget m.v. planendring m.v., kgl. res. 20. desember 1957. - Tillatelse til å føre visse deler av Stølsåna, Fylgjesdalsvassdraget og Årdalsvassdraget over til kraftverkets nedbørsfelt, kgl. res. 16. juni 1961. - Tillatelse til ytterligere regulering av Lyngsvatn og regulering av Breiva i Årdal og Forsand Herreder, kgl. res. 22. juni 1962. - Tillatelse til å føre avløpet fra Krogatjern, Guritjern m.v. i Stølsåna over til kraftverkets inntaksbassen i Storetjern, kgl. res. 21. september 1962. - Revisjon av konsesjonsvilkår for regulering av Årdalsvassdraget, Stølsåna og Lysevassdraget samt overføring av Årdalsvassdraget til Stølsåna i Hjelmeland og Forsand kommuner, kgl. res. 17. april 2015. - Tillatelse til overføring av to felt fra Daladalen til Lyngsvatnet, kgl. res. 24. november 2017.

Maudal	<ul style="list-style-type: none"> - Tillatelse til regulering av Maudalsvassdraget i Rogaland, kgl. res. 17. august 1928. - Ytterligere regulering av Maudalsvassdraget, kgl. res. 6. oktober 1939. - Tillatelse til foreta en ytterligere regulering av Myrtjønn og Store Myrvatn i Maudalsvassdraget meddelt ved kgl. res. 31. januar 1947.
Oltedal	- Ingen. Ervervet og etablert før innføring av konsesjonsplikt.
Oltesvik	- Ingen. Ervervet og etablert før innføring av konsesjonsplikt.
Sviland	<ul style="list-style-type: none"> - Tillatelse til å foreta en oppdemning av Skjelbredtjernet og Svilandselva, kgl. res. 23. november 1908. - Reglement for benyttelse av reguleringsdammen for Skjelbredtjernet i Høilands herred, kgl. res. 30. april 1910.
Tjodan	<ul style="list-style-type: none"> - Tillatelse til erverv og regulering m.v. for utbygging av Tjodan kraftverk i Lysebotn, kgl. res. 19. juni 1981. - Endring av manøvreringsreglement og planendring for Tjodanvassdraget meddelt av OED 3. februar 1984.

Lyse Produksjon er videre underlagt vilkår i unntaksvedtak av 19. februar 1999 i forbindelse med etableringen av Lyse-konsernet. Unntaksvedtaket innebærer at enhver overføring av aksjer i Lyse Produksjon skal meldes til Olje- og energidepartementet. Som det fremgår nedenfor, innebærer imidlertid ikke den planlagte transaksjonen at det overføres eller utstedes noen aksjer i Lyse Produksjon og meldeplikten i henhold til vedtaket utløses således ikke. Vi nevner likevel dette unntaksvedtaket for god ordens skyld og ber om departementets bekreftelse på at dette ikke utløses.

2.2 Hydro Energi

Hydro Energi eies 100 % av Norsk Hydro ASA. Norsk Hydro ASA er et børsnotert selskap, hvor største aksjonærer er Nærings- og fiskeridepartementet med 34,26 % og Folketrygdfondet med 5,32 %. Utover dette er selskapet eid av en rekke private aktører (både selskaper og privatpersoner) med mindre aksjeposter.

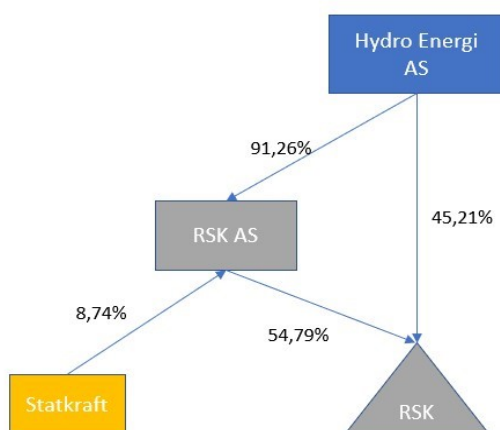
Hydro Energi har hovedkontor i Oslo. Selskapet driver virksomhet innenfor kraftproduksjon og kraftforvaltning gjennom egne anlegg og deltakelse i selskap som driver slik virksomhet. En viktig del av selskapets virksomhet innenfor kraftproduksjon er produksjon av kraft i vannkraftverk i Røldal-Suldal-vassdraget, jf. nedenfor.

Det vises for øvrig til:

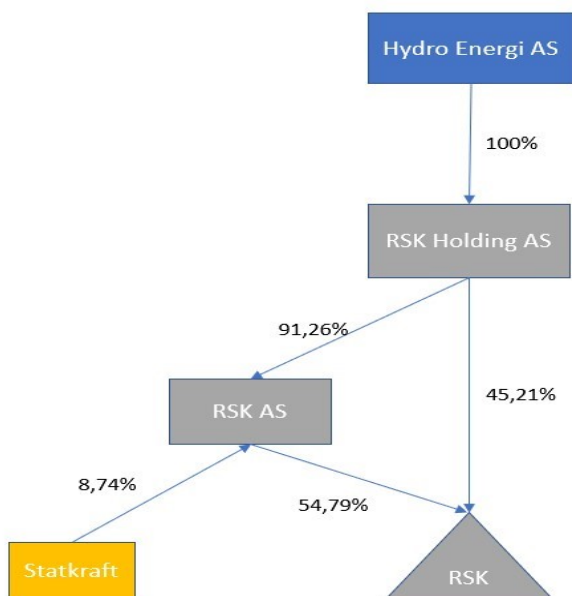
Vedlegg 6: Årsrapport 2019 for Norsk Hydro-konsernet, samt vedtekter og utskrift fra Foretaksregisteret for Hydro Energi AS

2.3 Røldal-Suldal anleggene

RSK Holding ble etablert ved fisjon fra Hydro Energi i 2019. Fisjonen innebar kun en intern omstrukturering av eierskapet, med det formål å forberede en videre overdragelse av RSK-anleggene. OED innvilget, som tidligere nevnt, i vedtak 26. mai 2020 utsettelse av frist for konsesjonssøknad knyttet til RSK Holdings erverv av RSK-anleggene, i påvente av ytterligere endringer i eierstrukturen, jf vedlegg 4 ovenfor. Eierskapet i RSK-anleggene før fisjonen så slik ut:

Etter fisjonen i 2019 er vannkraftverkene i Røldal-Suldal-vassdraget i sameie mellom Hydro Energis heleide datterselskap RSK Holding og RSK med henholdsvis 45,21 % og 54,79 %. RSK Holding og Statkraft eier henholdsvis 91,26 % og 8,74 % av aksjene i RSK. Dette betyr at RSK Holding direkte og indirekte, gjennom eierskapet i RSK, eier 95,21 % av vannkraftverkene i Røldal-Suldal-vassdraget. Etter fisjonen ser eierskapet ut på følgende måte:

Det vises for øvrig til:

Vedlegg 7: Årsrapport 2019 for RSK Holding AS og RSK AS, samt vedtekter og utskrift fra Foretaksregisteret for RSK Holding AS og RSK AS.

Styret i RSK Holding AS samtykket (...) til overføringen av Hydros aksjer i selskapet til LKDA:

Vedlegg 4: Styrevedtak av (...) i RSK Holding AS

RSK-anleggene består av følgende kraftverk og følgende konsesjoner etter vassdragslovgivningen:

Kraftverk	Konsesjoner
Suldal I	<ul style="list-style-type: none"> - Tillatelse til erverv og regulering av Røldal-Suldal vassdragene, samt å rå over alt vannet i vassdragene ovenfor Suldalsvatn til kraftproduksjon, kgl. res. 21. desember 1962, 10. juli 1964, 2. mai 1966 og 25. juli 1982. - Tillatelse til å foreta planendring og ytterligere regulering og overføring av Stølsåna, kgl. res. 10. juli 1964 og 12. august 1970. - Ytterligere regulering i Røldal-Suldalvassdragene gitt ved kgl. res. 14. juli 1972.

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Ytterligere erverv og regulering av Røldal-Suldalvassdragene i forbindelse med Svandalsflona kraftverk mv. gitt ved kgl. res. 3. mai 1974 og 1. mai 1977.</i>
Suldal II	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Erverv og reguleringskonsesjon i Røldal-Suldalvassdraget gitt i kgl. res. 21. desember 1962, 10. juli 1964, 2. mai 1966 og 25. juni 1982.</i> - <i>Kgl. res. 19. mai 1967 tillatelse til å foreta overføring av Havreåi mv. til i Røldal-Suldal vassdragene</i> - <i>Ytterligere regulering i Røldal-Suldalvassdragene gitt i kgl. res. 14. juli 1972.</i>
Røldal	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Tillatelse til erverv og regulering av Røldal-Suldal vassdragene, samt å rå over alt vannet i vassdragene ovenfor Suldalsvatn til kraftproduksjon, kgl. res. 21. desember 1962, 10. juli 1964, 2. mai 1966 og 25. juni 1982.</i> - <i>Tillatelse til å foreta planendring og ytterligere regulering og overføring av Stølsåna, kgl. res. 10. juli 1964 og 12. august 1970.</i> - <i>Ytterligere regulering i Røldal-Suldalvassdragene gitt ved kgl. res. av 14. juli 1972.</i> - <i>Ytterligere erverv og regulering av Røldal-Suldalvassdragene i forbindelse med Svandalsflona kraftverk mv. gitt ved kgl. res. av 3. mai 1974 og 1. mai 1977.</i>
Novle	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Tillatelse til erverv og regulering av Røldal-Suldal vassdragene, samt å rå over alt vannet i vassdragene ovenfor Suldalsvatn til kraftproduksjon, kgl. res. 21. desember 1962, 10. juli 1964, 2. mai 1966 og 25. juni 1982.</i> - <i>Ytterligere regulering i Røldal-Suldalvassdragene gitt ved kgl. res. av 14. juli 1972.</i> - <i>Ytterligere erverv og regulering av Røldal-Suldalvassdragene i forbindelse med Svandalsflona kraftverk mv. gitt ved kgl. res. 3. mai 1974 og 1. mai 1977.</i>

Kvannadal	<ul style="list-style-type: none"> - Tillatelse til erverv og regulering av Røldal-Suldal vassdragene, samt å rå over alt vannet i vassdragene ovenfor Suldalsvatn til kraftproduksjon, kgl. res. 21. desember 1962, 10. juli 1964, 2. mai 1966 og 25. juni 1982. - Kgl. res. 19. mai 1967 tillatelse til å foreta overføring av Havreåi mv. til i Røldal-Suldal vassdragene. - Ytterligere regulering i Røldal-Suldalvassdragene gitt i kgl. res. 14. juli 1972.
Svandalsflona	<ul style="list-style-type: none"> - Ytterligere erverv og regulering av Røldal-Suldalvassdragene i forbindelse med Svandalsflona kraftverk mv. gitt ved Kgl. res. 3. mai 1974 og 1. mai 1977.
Vasstøl	<ul style="list-style-type: none"> - I medhold av vannressursloven, kgl. res. 15. desember 2000 og fullmakt gitt av Olje- og energidepartementet gis tillatelse til bygging av Vasstøl kraftverk, datert 8. november 2004.
Midtlægge	<ul style="list-style-type: none"> - I medhold av vannressursloven, kgl. res. 15. desember 2000 og fullmakt gitt av Olje- og energidepartementet 19. desember 2000 og 10. desember 2004 gis tillatelse til bygging av Midtlægge kraftverk, datert 22. desember 2010.
Middyr	<ul style="list-style-type: none"> - Ytterligere erverv og regulering av Røldal-Suldalvassdragene i forbindelse med Svandalsflona kraftverk mv. gitt ved kgl. res 3. mai 1974 og 1. mai 1977.

2.4 Sira Kvina Kraftselskap

Sira Kvina Kraftselskap DA ("**Sira-Kvina**") er et ansvarlig selskap med delt ansvar som eies av Lyse Produksjon AS (41,1 %), Statkraft Energi AS (32,1 %, Skagerak Kraft AS (14,6 %) og Agder Energi Produksjon AS (12,2 %). Selskapet eier og driver et kraftverkssystem i Sira og Kvina vassdraget og det vises i den forbindelse til:

Vedlegg 9: Årsrapport 2019 for Sira Kvina Kraftselskap DA, samt selskapsavtale og utskrift fra Foretaksregisteret

Samtykke fra styret i Sira-Kvina ettersendes så snart det foreligger.

2.5 Ulla Førre anleggene

Ulla-Førre-anleggene er et kraftverkssystem i Ryfylke som eies og opereres av Statkraft Energi AS. Lyse Produksjon har uttaksrett tilsvarende ca 18 % av produksjonen i Ulla Førreanleggene. Uttaksretten knytter seg dels (10,2 %) til at Lyse Produksjon forestår utøvelsen av deler av kontraktsvilkårene i Rogaland fylkeskommunes medeiendomsrett i Ulla Førreanleggene og dels i kompensasjonskraft som følge av at Ulla Førre-anleggene leder vann bort fra Lysebotn (II) og Breiava kraftverker.

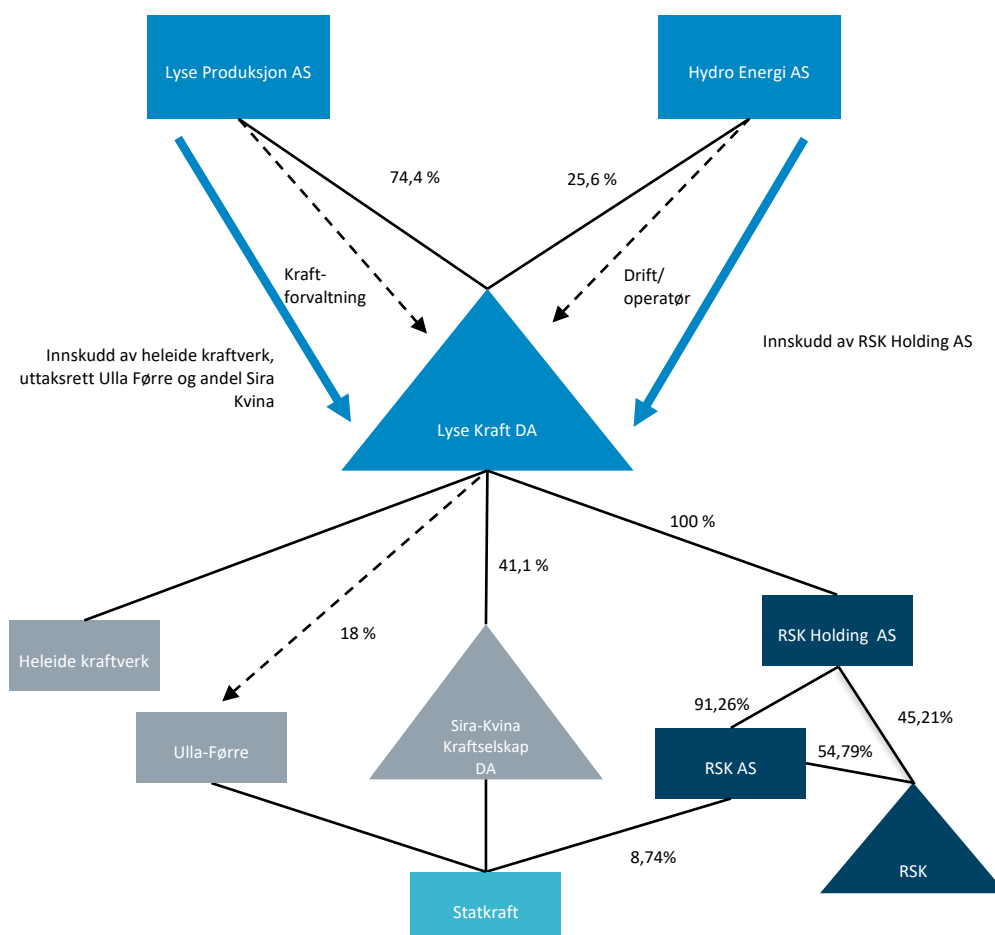
Rogaland fylkeskommune samtykket 19. oktober 2020 til overføringen av Lyse Produksjons rolle mht å forestå utøvelsen av deler av fylkeskommunens medeiendomsrett i Ulla Førreanleggene:

Vedlegg 10: Samtykke 19. oktober 2020 Rogaland fylkeskommune

3 NÆRMERE OM ETABLERINGEN AV LYSE KRAFT DA

3.1 Transaksjonsmodell

I første trinn av etableringen av LKDA etablerer Lyse Produksjon LKDA som et heleid datterselskap (sammen med et hjelpeselskap). Deretter overfører Lyse Produksjon 25,6 % av andelene i LKDA til Hydro Energi, hvorefter Lyse Produksjon skyter inn andelene i SiraKvina Kraftselskap DA, uttaksretten i Ulla Førre og selskapets heleide kraftverk som tingsinnskudd i LKDA. Samtidig skyter Hydro Energi inn 100 % av aksjene i RSK Holding. Etableringen kan illustreres som følger:

(...)

3.2 Deltakeravtalen i Lyse Kraft DA – reelt offentlig eierskap

(...)

3.3 Kraftuttak fra Lyse Kraft DA

(...)

Vedlegg 11: (...)

3.4 Operatøravtale

Hydro Energi er i dag operatør for RSK-anleggene, jf. OEDs godkjenning av operatøravtalen for RSK-anleggene 20. mai 2020, og vil fortsette som operatør for disse kraftverkene også etter gjennomført transaksjon. Samtidig vil Hydro overta som operatør for de heleide kraftverkene som overføres fra Lyse Produksjon. Ulla Førre-anleggene vil som før eies og opereres av Statkraft, og Sira-Kvina-anleggene vil fremdeles eies og opereres av Sira-Kvina.

(...) Operatøravtalen tilfredsstiller også for øvrig kravene i utleieforskriften § 10, herunder begrenset varighet til 15 år (jf. avtalens punkt 8.2) og bestemmelser om ugyldighet i fall ordningen skulle bli kjent EØS-stridig (jf. avtalens punkt 6 tredje ledd).

(...)

Vedlegg 12: Omforent operatøravtale

Det bes om at OED godkjenner operatøravtalen, jf. vannfallrettighetsloven § 29.

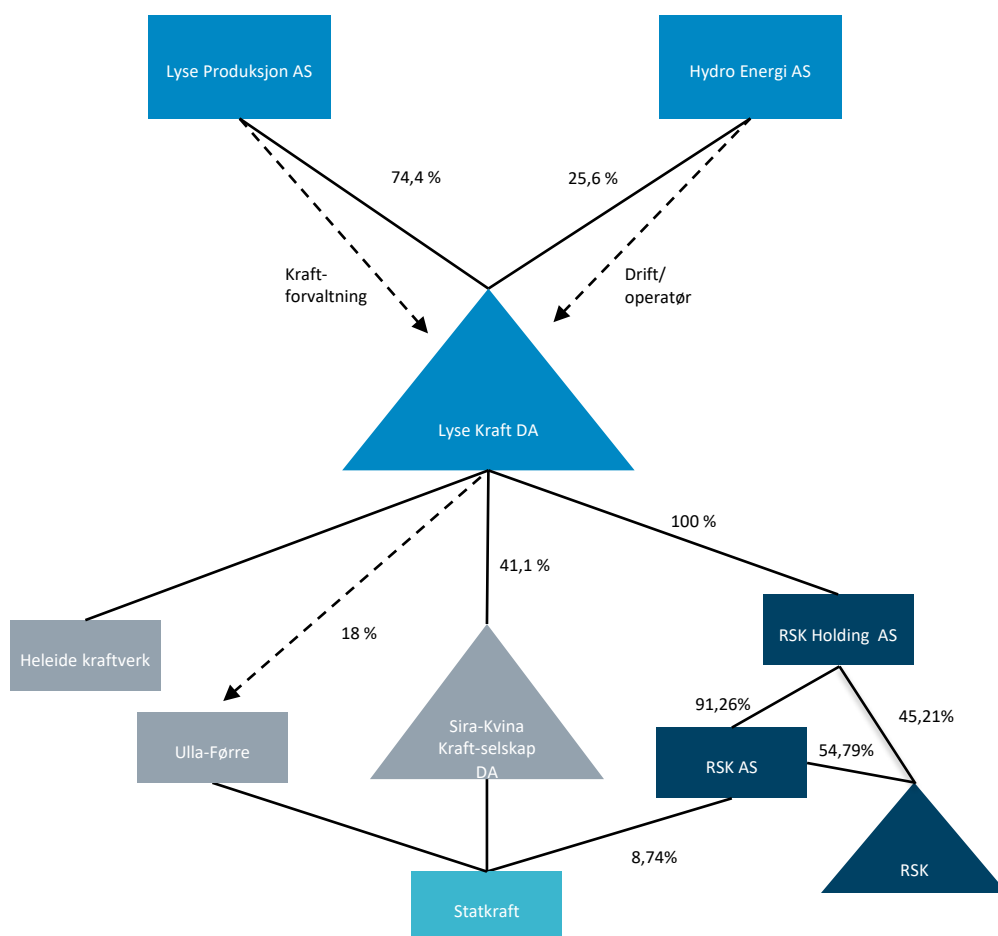
3.5 Oppsummering

Sluttresultatet av etableringen av LKDA innebærer at Lyse Produksjon gjennom LKDA beholder kontrollen over sine heleide vannkraftverk, uttaksretten i Ulla Førre og eierandelen i Sira Kvina gjennom sin 74,4 % eierandel i LKDA. Videre erverver Lyse Produksjon (gjennom LKDA) 74,4 % av RSK Holding.

Hydro Energi blir på sin side eier av 25,6 % av LKDA og (gjennom LKDA) de ovennevnte heleide og deleide vannkraftverk.

LKDA oppfyller kravet til offentlig eierskap i medhold av vannfallrettighetsloven § 5. Dette betyr også at tidligere privateide kraftverk i RSK og RSK Holding vil bli underlag offentlig eierskap i medhold av vannfallrettighetsloven § 5.

Sluttresultatet kan illustreres som følger:

4 KORT OM UNNTAK FRA KONSESJONSPLIKT OG FORKJØPSRETT ETTER VANNFALLRETTIGHETSLOVEN § 3 ANNET LEDD

4.1 Rammene for anvendelse av vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd

Som det fremgår av punkt 1.1 ovenfor, utløser overdragelsen av Lyses heleide vannkraftverk konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven § 2 (ukonsederte fall) eller § 4 (konsederte fall). Videre innebærer LKDAAs erverv av 100 % av aksjene i RSK Holding at selskapet i henhold til vannfallrettighetsloven § 24 anses for å ha ervervet de underliggende konsesjonspliktige rettighetene i RSK-anleggene direkte. I begge tilfeller søkes det om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd.

I tillegg utløste RSK Holdings erverv av 45,21% av RSK-anleggene konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven § 4, samt erverv av 91,26% av aksjene i RSK konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven § 24 som om RSK Holding hadde ervervet de underliggende konsesjonspliktige rettigheten i RSK-anleggene direkte. Det søkes om at vedtak om unntak som nevnt over for erverv av Lyses heleide kraftverk og 100 % av aksjene i RSK Holding også omfatter disse to tidligere leddene i transaksjonsrekken.

Det følger av vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd at når "særlige hensyn" foreligger, kan departementet fatte enkeltvedtak om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett.

Departementet har blant annet i Ot prp nr 61 (2007-2008) trukket opp rammene for anvendelsesområdet til § 3 annet ledd og vilkåret "særlige grunner". Departementet har i denne sammenheng uttalt følgende under punkt 5.3, 6.3.6 og 7.3 (våre understrekinger):

"Også i fremtiden vil det være behov for å legge til rette for samfunnsmessig ønskelige rasjonelle sammenslutninger innen energiforsyningen, og for fusjoner av industriselskaper som innehar konsesjonspliktige vannfallsrettigheter."

"Prinsippene i konsolideringsmodellen som nå foreslås nedfelt i industrikonsesjonsloven og formålsbestemmelsen i § 1 nytt første ledd om offentlig eierskap skal tillegges stor vekt."

"Inntil 1/3 privat deleierskap kan bidra til at private, herunder industribedrifter, også gjennom eierskap i kraftselskaper fortsatt kan få eksponering mot kraftmarkedet med sin relevante kompetanse på flere felt som det kan være hensiktsmessig å dra nytte av."

"Et innslag av private minoritetsaksjonærer kan være hensiktsmessig for utviklingen av næringen, uten at det offentlige eierskapet dermed forringet. Snarere kan dette bidra til å bedre modellen EØS-rettslig, ved at den gjør den mer forholdsmessig."

*Av relevant praksis kan det trekkes frem at departementet i vedtak 2. desember 2015 ga Sunnhordland Kraftlag AS ("**SKL**") og Haugaland Kraft AS ("**HK**") unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter tidligere industrikonsesjonsloven § 1 femte ledd (nå vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd) for SKL sitt erverv av 100 % av produksjonsvirksomheten til HK i bytte mot SKLs nett- og markedsvirksomhet. Produksjonsvirksomheten til HK gikk i denne transaksjonen fra å være 100 % eid av HK (og bakenforliggende kommuner) og være underlagt 100 % offentlig eierskap til å være 40,5 % eid av HK og være underlagt 76 % offentlig eierskap.*

Departementet uttalte som del av begrunnelsen for meddelelse av unntak at "de reelle eierforholdene endres i liten grad" og at "kravet til offentlig eierskap er oppfylt både før og etter transaksjonen." Videre understrekes at "[f]ormålet med unntaksbestemmelsen er å legge til rette for en mer rasjonell organisering av kraftforetakene."

Vedlegg 13: OEDs vedtak av 2. desember 2015

*Annen relevant praksis er Hafslund-Eidsiva transaksjonen hvor departementet i vedtak 1. juli 2019 meddelte E-CO Energi AS ("**E-CO**") og Eidsiva Energi AS ("**Eidsiva**") unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter § 3 annet ledd for E-CO sitt erverv av 100 % av Eidsiva Produksjon AS (og 50 % av Eidsiva Energi AS) i bytte mot Hafslund Nett AS og 42,8 % av ECO. Produksjonsvirksomheten i Eidsiva Produksjon AS gikk i denne transaksjonen fra å være 100 % eid av innlandskommunene til å være 21,4 % eid av innlandskommunene og 78,6 % eid av Oslo kommune.*

Departementet uttalte blant annet følgende i begrunnelsen for meddelelse av unntak: "Det vises særlig til at omorganiseringen gir en mer rasjonell organisering av selskapene ved at kraftproduksjonen samles under ett felles selskap. Vannfallrettighetslovens krav til reelt offentlig eierskap er oppfylt både før og etter transaksjonen."

Vedlegg 14: OEDs vedtak av 1. juli 2019

En eierstruktur med reelt offentlig eierskap med eventuelle innslag av private minoritetsaksjonærer for best mulig utnyttelse og utvikling av vannkraftressursene, og generelt en mer rasjonell organisering av kraftproduksjonsselskapene er etter dette sentralt for hvorvidt det foreligger "særlige grunner" etter § 3 annet ledd.

4.2 Begrunnelse for unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd i forbindelse med etableringen av Lyse Kraft DA

Som illustrert i punkt 3 ovenfor innebærer etableringen av LKDA at Lyse Produksjon gjennom LKDA beholder kontrollen over sine heleide og deleide vannkraftverk gjennom en eierposisjon på 74,4 % i LKDA. Kravet til offentlig eierskap for Lyse Produksjon sine heleide og deleide vannkraftverk er dermed "oppfylt både før og etter transaksjonen".

Videre blir Lyse Produksjon gjennom LKDA eier av 74,4 % av RSK Holding, mens Hydro Energi viderefører sitt eierskap i RSK-anleggene gjennom en eierposisjon på 25,6 % i LKDA. Dette betyr som tidligere nevnt at vannkraftverkene som i dag ligger i sameie mellom RSK og RSK Holding går fra privat kontroll til offentlig kontroll med et offentlig eierskap på noe over 74,4 % (hensyntatt at Statkraft fortsatt eier 8,74 % i RSK).

Etter dette ser vi at reelt offentlig eierskap opprettholdes for Lyse Produksjon sin kraftproduksjonsvirksomhet, mens RSK Holding underlegges reelt offentlig eierskap. Begge deler er i tråd med prinsippene i konsolideringsmodellen.

Etableringen av LKDA har dessuten betydelige synergieffekter. Lyse Produksjon og Hydro Energi forvalter store verdier innenfor vannkraftproduksjon på Sørvestlandet. Lyse Produksjon har større porteføljer av heleide og deleide kraftverk i en rekke ulike kommuner i Rogaland, mens Hydro Energi direkte og indirekte eier 95,21 % av kraftverkene i Røldal-Suldal-vassdraget. (...)

Det foreligger således "særlige grunner" for å meddele unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett i medhold av vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd i forbindelse med etableringen av LKDA. Etableringen av LKDA innebærer at produksjonsvirksomheten i både Lyse Produksjon og RSK Holding er underlagt reell offentlig kontroll i tråd med konsolideringsmodellen, med "et innslag [på under 1/3] av private minoritetsaksjonærer" for best mulig utvikling av vannkraftressursene, jf OEDs forarbeidsuttalelser. Sammenslåingen innebærer videre "en mer rasjonell organisering av selskapene ved at kraftproduksjonen samles under ett felles selskap", jf. OEDs begrunnelse i E-CO/Eidsiva-vedtaket.

4.3 Begrunnelse for unntak etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd i forbindelse med RSK Holdings erverv i RSK-anleggene

Som beskrevet over i punkt 2.3 innebar fisjonen av Hydro Energis eierskap til RSK-anleggene en ren intern omstrukturering og tilrettelegging for fremtidige endringer av offentlig eierskap i RSK-anleggene. Det som ovenfor i dette punkt 4 er sagt om unntaksbestemmelsens formål knyttet til konsolidering og større andel av offentlig eierskap til RSK-anleggene taler derfor også for at det skal gis unntak fra konsesjonsplikt for RSK Holdings erverv av eierskap til RSK-anleggene.

I tillegg viser vi til forarbeidene til § 3 annet ledd (Ot.prp.nr. 31 (1989-1990) s. 1-4), der det fremgår at et av hovedformålene med unntaksbestemmelsen er å tilrettelegge for interne

omorganiseringer som ledd i samfunnsmessig rasjonelle sammenslutninger innen energiforsyningen.

Denne interne omstruktureringen ved fisjonen av Hydro Energis eierskap til RSK-anleggene til RSK Holding hadde som formål å tilrettelegge for at eierskapet til RSK Holding kan overdras slik at kravet om offentlig eierskap i vannfallrettighetsloven § 5 oppfylles. Dette formålet gjennomføres nå ved overdragelse av eierskapet i RSK Holding til LKDA.

Det foreligger følgelig "særlige grunner" for å meddele unntak fra konsesjonsplikt i samsvar med vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd i forbindelse med RSK Holdings erverv av 95,21% eierskap i RSK-anleggene.

5 OPPSUMMERING – OVERSIKT OVER HVA SOM OMSØKES

5.1 Unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett, nødvendige samtykker og bekreftelser etter vannfallrettighetsloven

For oversikt over de enkelte trinnene i etableringen av LKDA frem til sluttresultatet som vist i figuren i punkt 3.2 ovenfor, viser vi til den nærmere beskrivelsen av dette i punkt 3 og i Transaksjonsavtalen jf. Vedlegg 1.

På bakgrunn av OEDs praksis i forbindelse med tidligere omorganisering av kraftselskaper, legger søkerne til grunn at det kun er sluttresultatet av etableringen av LKDA som er gjenstand for konsesjonsbehandling. Slik vi ser det er det derfor følgende erverv som er konsesjonspliktige etter vannfallrettighetsloven:

- (i) LKDAs erverv av Lyse Produksjons heleide kraftverk er konsesjonspliktig etter vannfallrettighetsloven § 2 (ukonsederte) og § 4 (konsederte). På vegne av LKDA søkes det om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd for dette ervervet.
- (ii) LKDAs erverv av Lyse Produksjons andeler i Sira-Kvina Kraftselskap DA er konsesjonspliktig etter vannfallrettighetsloven § 25 og på vegne av LKDA søkes det om konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 25 for dette ervervet.
- (iii) LKDAs erverv av Lyse Produksjons uttaksrett i Ulla-Førre OEDs samtykke etter vannfallrettighetsloven § 30 tredje ledd. På vegne av LKDA søkes det om slikt samtykke.
- (iv) LKDAs erverv av 100 % av aksjene i RSK Holding fra Hydro Energi er konsesjonspliktig etter vannfallrettighetsloven § 24 som om LKDA hadde ervervet de underliggende konsesjonspliktige eiendelene direkte. Rettighetene er konsederte og det søkes om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd for dette ervervet. I tillegg bes det om at unntaket også omfatter RSK Holdings tidligere erverv av 91,26 % av aksjene i RSK og 45,21 % direkte eierskap i RSK-anleggene, jf. vannfallrettighetsloven § 4.

Videre bes det om bekreftelse på at vilkår stilt i tidligere meddelte unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter (tidligere) industrikonsesjonsloven § 1 fjerde ledd (eventuelt femte ledd) ikke utløses. Det foreligger "særlige grunner" for å meddele unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett i medhold av vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. Etableringen av LKDA er en

samfunnsmessig ønskelig og rasjonell sammenslutning innenfor vannkraftvirksomhet. Videre medfører etableringen at reelt offentlig eierskap opprettholdes for Lyse Produksjon sin kraftproduksjonsvirksomhet, mens RSK Holding underlegges reelt offentlig eierskap. Begge deler er i tråd med konsolideringsmodellen. For nærmere begrunnelse for hvorfor det er grunnlag for å gi unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd viser vi til redegjørelsen i punkt 4 ovenfor.

5.2 Vassdrags- og reguleringskonsesjoner

Vi ber om bekreftelse på at Lyse Produksjons konsesjoner etter vassdragsreguleringsloven overføres til LKDA på uendrede vilkår.

5.3 Omgjøring av tidsbegrensede konsesjoner

Vi ber om at tidsbegrensningene og hjemfall i RSKs konsesjoner etter vassdragsreguleringsloven og vannfallrettighetsloven (tidligere industrikonsesjonsloven) omgjøres til å gjelde på ubegrenset tid etter vannfallrettighetsloven § 10 og ellers videreføres på uendrede vilkår. Konsesjonene med tidsbegrensning som bes omgjort er

- (i) Kgl. res. 21. desember 1962 – tillatelse til erverv og regulering av Røldal-Suldal vassdragene, samt å rå over alt vannet i vassdragene ovenfor Suldalsvatn til kraftproduksjon.*
- (ii) Tillatelse til å foreta planendring og til å foreta ytterligere regulering og overføring av Stølsåna i Røldal-Suldalvassdragene, meddelt ved kgl. res. 10. juli 1964 og 12. august 1970.*
- (iii) Kgl. res. 19. mai 1967 tillatelse til å foreta overføring av Havreåi mv. til i Røldal-Suldal vassdragene.*
- (iv) Tillatelse til ytterligere reguleringer i Røldal-Suldalvassdragene mv. og om tilleggs-samarbeidsavtale mellom staten og Norsk Hydro AS, meddelt ved kgl. res. 14. juni 1972.*
- (v) Tillatelse til å foreta ytterligere erverv og reguleringer i Røldal-Suldal vassdragene for utbygging av Svandalsflona kraftverk mv., meddelt ved kgl. res. 3. mai 1974.*
- (vi) Hydro Produksjon fikk tillatelse til erverv av 45,21 % av fallrettigheter i RSK fra Staten, og overføring av reguleringstillatelsen, ved kgl. res. 25. juni 1982.*

Etableringen av LKDA innebærer at tidligere privateide kraftverk i Røldal-Suldal-vassdraget underlegges offentlig eierskap i medhold av vannfallrettighetsloven § 5. Etter vannfallrettighetsloven § 10 har søker krav på å få omgjort tidligere tidsbegrensede konsesjoner så lenge konsesjonæren oppfyller vilkårene i vannfallrettighetsloven § 5.

LKDA er innforstått med at omgjøringen til å gjelde på ubegrenset tid, innebærer at det sannsynligvis vil bli inntatt bestemmelser om alminnelig revisjon i ovennevnte konsesjoner. Det legges til grunn at en etterfølgende revisjonsprosess i henhold til revisjonsbestemmelsene som inntas vil følge den alminnelige saksgangen for revisjonssaker. Det er de (da) tidsbegrensede konsesjonene som skal underlegges revisjon og det foreligger ikke hjemmel til å kreve søknad om ny konsesjon eller behandle revisjonene etter reglene om fornyelse av konsesjon.

Etter vårt syn er det naturlig at departementet bekrefter dette i forbindelse med at revisjonsvilkår innføres.

5.4 Godkjennelse av operatøravtale

Det bes om at departementet godkjenner Hydro Energi som driftsansvarlig for kraftverkene som i dag eies direkte av Lyse Produksjon samtidig som Hydro fortsetter som driftsansvarlig for RSK-anleggene – alt i henhold til operatøravtale vedlagt som vedlegg 12. Det bes i den forbindelse om OEDs godkjennelse av denne avtalen, jf vannfallrettighetsloven § 29.

5.5 Energilovskonsesjoner

Vi gjør for ordens skyld oppmerksom på at søkerne vil sende en egen melding til Norges vassdrags- og energidirektorat ("NVE") hvor det bes bekreftet at søkernes konsesjoner etter energiloven knyttet til de enkelte produksjonsselskapene/kraftanlegg overføres til Hydro Energi som operatør på uendrede vilkår.

Det vil også bli søkt om omsetningskonsesjon etter energiloven fra RME.

5.6 Annet

Dersom konsesjoner eller rettigheter som direkte eller indirekte overføres til LKDA skulle være uteglemt, bes det om at OEDs unntaksvedtak, konsesjon og/eller samtykker omfatter også dette.

Av hensyn til fremgangen i prosessen, bes det om at søknaden behandles så snart som mulig, da transaksjonen planlegges gjennomført med virkning fra 31. desember 2020.

Søknaden med vedlegg er i sin helhet unntatt offentlighet da den inneholder forretningshemmeligheter, jf. offentleglova § 13 og forvaltningsloven § 13."

2.2. NVEs uttalelse

Olje- og energidepartementet har innhentet følgende uttalelse fra NVE datert 18. desember 2020:

"Olje- og energidepartementet (OED) mottok 22. oktober 2020 søknad om konsesjoner, unntak og nødvendige samtykker og bekreftelser etter vannfallrettighetsloven og vassdragsreguleringsloven i forbindelse med etablering av Lyse Kraft DA. Formålet bak etableringen er å slå sammen vannkraftvirksomheten i Lyse Produksjon AS med Hydro Energi AS' vannkraftvirksomhet i Røldal-Suldal-vassdraget.

Som ledd i OEDs interne saksforberedelse, har NVE blitt bedt om å gi bistand til OED om følgende:

«1. En gjennomgang og kvalitetssikring av opplysninger gitt i søknaden, herunder ved sjekk opp mot konsesjonsdatabasen, når det gjelder konsesjonsforholdene for vannfall, reguleringskonsesjoner og andre rettigheter knyttet til:

- a) Anlegg tilhørende Lyse Produksjon AS som overdras til Lyse Kraft DA. NVE bes om mulig å vurdere hvilke av Lyse Produksjon AS' fallrettigheter som er under konsesjonspliktig grense.*

- b) *Vannfall, reguleringskonsesjoner og evt. andre rettigheter tilknyttet RSK som skal overdras til Lyse Kraft DA.*
2. *NVE bes om å uforme et forslag til hvordan vilkår om revisjon kan innføres i konsesjoner tidligere meddelt RSK, forutsatt at søknad om omgjøring av vilkårene om tidsbegrensning og hjemfall innvilges. Dersom NVE identifiserer andre vilkår (innløsningsrett mv.) som det kan være naturlig å endre, bes NVE om å foreslå dette.*
3. *NVE bes om å gi tilbakemelding dersom andre spørsmål som bør tas opp i anledning saken, og som det ikke er redegjort for i søknaden, blir identifisert.»*

1. Gjennomgang og kvalitetssikring av opplysninger gitt i søknaden

NVE har ikke funnet noen feilaktige opplysninger i søknaden fra Lyse Kraft DA som har betydning for behandlingen av søknaden. I forbindelse med gjennomgangen og kvalitetssikringen har vi likevel funnet noen avvik mellom opplysningene i søknaden, og de opplysningene vi har fått gjennom søknadens vedlegg og/eller vårt eget konsesjonsregister.

1.1 Konsesjonsforhold for vannfall, reguleringskonsesjoner og andre rettigheter knyttet til anlegg tilhørende Lyse Produksjon AS som overdras til Lyse Kraft DA

- Lyse Kraft DA har på s. 3 i søknaden opplyst om at Kvitsøy kommune eier 0,223 % av Lyse AS. Ut fra Lyse-konsernets årsrapport for 2019, ser det ut til at Kvitsøy kommune eier 0,233 % av Lyse AS.*

1.2 Konsesjonsforhold for vannfall, reguleringskonsesjoner og andre rettigheter knyttet til anlegg tilknyttet RSK som skal overdras til Lyse Kraft DA

- Post 11 punkt e) i konsesjonsvilkårene for tillatelse gitt ved kgl.res. 21. desember 1962 ble opphevet ved kgl.res. 5. november 1964. NVE kan ikke se at Lyse Kraft DA har nevnt denne endringen i søknaden.*
- Lyse Kraft DA har på s. 8 i søknaden, i tilknytning til Suldal I, vist til tillatelse meddelt ved kgl.res. 25. juli 1982. Riktig dato skal være 25. juni 1982. I resten av søknaden er det korrekt henvist til tillatelsen meddelt ved kgl.res. 25. juni 1982.*
- Lyse Kraft DA har på s. 17 i søknaden oppgitt at tillatelse til ytterligere reguleringer i RøldalSuldalvassdragene m.v. og om tilleggssamarbeidsavtale mellom staten og Norsk Hydro A/S, ble meddelt ved kgl.res. 14. juni 1972. Riktig dato skal være 14. juli 1972.*
- Konsesjonsperioden for tillatelsen til overføring av Havreåi m.v. av 19. mai 1967 utløp etter konsesjonens ordlyd den 19. mai 2017. NVE viser til vår vurdering lenger nede om at konsesjonsperioden ved konsesjonsbehandling av 1972 ble forlenget til 21. desember 2022. NVE vil likevel påpeke at søknaden med fordel kunne omtalt denne særskilte problemstillingen uttrykkelig.*

2. Forslag til hvordan vilkår om revisjon kan innføres i konsesjoner tidligere meddelt RSK

OED har bedt om at NVE utformer «et forslag til hvordan vilkår om revisjon kan innføres» i konsesjoner tidligere meddelt RSK. NVE forstår dette som konsesjonene med tidsbegrensning som søkes omgjort, jf. pkt. 5.3 i søknaden. NVE behandler i det følgende kun de konsesjonene som er tidsbegrenset. De kraftverkene som bare er bygd i medhold av konsesjon etter vannressursloven (Vassstøl og Midtlægre) holdes utenfor denne gjennomgangen.

- (i) Tillatelse til erverv og regulering av Røldal-Suldalvassdraget m.v. Meddelt ved kgl.res. 21. desember 1962.
 - Departementet godkjente planendring i forbindelse med flytting av den (da) planlagte kraftstasjonen i Kvanndal i vedtak av 2. mai 1966. Lyse Kraft DA har opplyst om vedtaket av 2. mai 1966 som en del av RSK-konsesjonene på søknaden s. 8-9. Vedtaket er ikke med i pkt. 5.3 Omgjøring av tidsbegrensede konsesjoner, se søknaden s. 17.
- (ii) Tillatelse til å foreta planendring og til å foreta ytterligere regulering og overføring av Stølsåna i Røldal-Suldalvassdragene. Meddelt ved kgl.res. 10. juli 1964.
 - Departementet godkjente planendring i vedtak av 12. august 1970.
- (iii) Tillatelse til å foreta overføring av Havreåi m.v. i Røldal-Suldalvassdragene. Meddelt ved kgl.res. 19. mai 1967.
- (iv) Tillatelse til ytterligere reguleringer i Røldal-Suldalvassdragene m.v. og om tilleggs-samarbeidsavtale mellom staten og Norsk Hydro A/S. Meddelt ved kgl.res. 14. juli 1972.
- (v) Tillatelse til ytterligere erverv og reguleringer i Røldal-Suldalvassdragene for utbygging av Svandalsflona kraftverk m.v. Meddelt ved kgl.res. av 3. mai 1974.
 - Departementet godkjente planendring i vedtak av 1. mai 1977. Lyse Kraft DA har opplyst om vedtak av 1. mai 1977 som en del av RSK-konsesjonene i søknaden på s. 89. Vedtaket av 1. mai 1977 er ikke med i pkt. 5.3 Omgjøring av tidsbegrensede konsesjoner, se søknaden s. 17.
- (vi) Tillatelse til erverv av 45,21 % av fallrettigheter m.v. i Røldal-Suldal Kraft A/S fra staten og overføring av reguleringstillatelse. Meddelt ved kgl.res. 25. juni 1982.

Tidsbegrensningen i konsesjonen har en noe ulik utforming i de ulike konsesjonene:

- (i) I Tillatelse til erverv og regulering av Røldal-Suldalvassdraget m.v. er vilkåret om tidsbegrensning i vilkår 19, se første ledd:

«Reguleringskonsesjonen gjelder i 60 år fra konsesjonens datum.
Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.»
- (ii) I Tillatelse til å foreta planendring og til å foreta ytterligere regulering og overføring av Stølsåna i Røldal-Suldalvassdragene er vilkåret om tidsbegrensning i vilkår 1, se første ledd:

«Konsesjonen gjelder for 60 år fra 21. desember 1962.»

- (iii) *I Tillatelse til å foreta overføring av Havreåi m.v. i Røldal-Suldalvassdragene er vilkåret om tidsbegrensning i vilkår 1, se første ledd:*
- «Konsesjonen gjelder for 50 år fra konsesjonens datum.»*
- *Begrunnelsen for at tillatelsen av 19. mai 1967 kun har en varighet på 50 år fremgår av Meddelte vassdragskonsesjoner 1967 s. 60 første spalte:*
- «Konsesjonstid, post 1.*
- Hovedkonsesjonen, gitt ved kongelig resolusjon av 21. desember 1962, og tillatelsen til ytterligere regulering og overføring, gitt ved kongelig resolusjon av 10. juli 1964, gjelder begge for 60 år fra 21. desember 1962. Det ville derfor være ønskelig med samme konsesjonstid også i dette tilfelle. Da loven imidlertid ikke gir adgang hertil uten stortingsbehandling, foreslår Hovedstyret at tillatelsen gis for 50 år, for ikke å forsinke saken.»*
- *I forbindelse med søknaden om å foreta ytterligere reguleringer og overføringer i Røldal-Suldalvassdraget, søkte Røldal-Suldal Kraft A/S 1. september 1969 om at konsesjonsperioden i tillatelsen av 19. mai 1967 ble endret slik at den ble overensstemmende med hovedkonsesjonen, dvs. 60 år fra 21. desember 1962, jf. St.prp. nr. 109 (1971-72) s. 5. NVE kan ikke se at departementet uttalte seg uttrykkelig om denne delen av søknaden. Departementet tilrådet at konsesjonen (av 1972) skulle gjelde i 60 år fra 21. desember 1962, se proposisjonen s. 47 høyre spalte. NVE forstår departementets tilråding slik at den også omfattet konsesjonsperioden i tillatelsen om overføring av Havreåi m.v. av 1967. Stortingets vedtak av 14. juni 1972 var i samsvar med stortingsinnstillingen, som igjen var i samsvar med departementets tilråding. NVE legger til grunn at tillatelsen til å foreta overføring av Havreåi m.v. også varer frem til 21. desember 2022.*
- (iv) *I Tillatelse til ytterligere reguleringer i Røldal-Suldalvassdragene m.v. og om tilleggssamarbeidsavtale mellom staten og Norsk Hydro A/S er vilkåret om tidsbegrensning i vilkår 1, se første ledd:*
- «Reguleringskonsesjonen gjelder i 60 år fra 21/12 1962. Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.»*
- (v) *I Tillatelse til ytterligere erverv og reguleringer i Røldal-Suldalvassdragene for utbygging av Svandalsflona kraftverk m.v. er vilkåret om tidsbegrensning i vilkår 16, se første ledd:*
- «Reguleringskonsesjonen gjelder i 60 år fra 21. desember 1962. Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.»*
- (vi) *I Tillatelse til erverv av 45,21 % av fallrettigheter m.v. i Røldal-Suldal Kraft A/S fra staten og overføring av reguleringstillatelse ble det presisert at reguleringstillatelsen gitt A/S Rjukanfoss og staten overføres «på uendrede vilkår» til Norsk Hydro Produksjon A/S.*

De aktuelle konsesjonene er alle gitt som tidsbegrensede konsesjoner. I OEDs Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer s. 13 står det at alle konsesjoner,

herunder tidsbegrensede, gitt i perioden 1972-1992 kan revideres fra og med 2022. Retningslinjene omtaler ikke uttrykkelig tidsbegrensede konsesjoner gitt i perioden 1959-1972. Retningslinjene påpeker imidlertid, under henvisning til Ot.prp. nr. 50 (1991-92) s. 108, at revisjon av tidsbegrensede konsesjoner må vurderes i lys av hva som er praktisk i forhold til konsesjonens utløp.

NVE merker seg at en endring av konsesjonenes varighet fra tidsbegrenset til tidsubegrenset ikke innskrenker departementets adgang til å revidere tidligere gitte konsesjoner.

NVE mener det vil være naturlig å sette inn vilkår om revisjon av konsesjonsvilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 8, i alle de nevnte konsesjonene. NVE foreslår at det settes et felles tidspunkt for revisjon. NVE foreslår at det settes vilkår om at vilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon fra det tidspunkt de eksisterende konsesjonene ville gått ut, altså 21. desember 2022.

For Tillatelse til erverv av 45,21 % av fallrettigheter m.v. i Røldal-Suldal Kraft A/S fra staten og overføring av reguleringstillatelse, meddelt ved kgl.res. 25. juni 1982, følger tidsbegrensningen av at reguleringstillatelsen ble overført på uendrede vilkår. Tillatelsen har ikke et vilkårssett i tradisjonell forstand.

Under forutsetning av at OED innvilger søknad om tidsbegrensning og hjemfall, mener NVE det også vil være naturlig å endre vilkårene om innløsningsrett. I tillegg inneholder konsesjonene flere vilkår som i dag er utdaterte. NVE foreslår at de utdaterte vilkårene foreslås tatt opp ved en revisjon av konsesjonsvilkårene.

NVEs forslag til utforming av hvordan vilkår om revisjon kan innføres

I medhold av vassdragsreguleringsloven § 9 annet punktum og vannfallrettighetsloven § 10 siste punktum, foreslår NVE følgende endringer:

I

- Tillatelse til erverv og regulering av Røldal-Suldalvassdraget m.v., meddelt ved kgl.res. 21. desember 1962, post 19 første ledd.
- Tillatelse til ytterligere erverv og reguleringer i Røldal-Suldalvassdragene for utbygging av Svandalsflona kraftverk m.v, meddelt ved kgl.res. av 3. mai 1974, post 16 første ledd.

Erstattes med følgende:

«Ervervskonsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonen kan ikke overdras.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 21.12.2022. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vannfallrettighetsloven § 9 første ledd annet punktum.» og

«Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonen kan ikke overdras.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 21.12.2022. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd annet punktum.»

II

Følgende tillatelser (vilkårsett) og poster:

- *Tillatelse til å foreta planendring og til å foreta ytterligere regulering og overføring av Stølsåna i Røldal-Suldalvassdragene, meddelt ved kgl.res. 10. juli 1964, post 1 første og annet ledd.*
- *Tillatelse til å foreta overføring av Havreåi m.v. i Røldal-Suldalvassdragene, meddelt ved kgl.res. 19. mai 1967, post 1 første og annet ledd.*
- *Tillatelse til ytterligere reguleringer i Røldal-Suldalvassdragene m.v. og om tilleggssamarbeidsavtale mellom staten og Norsk Hydro A/S, meddelt ved kgl.res. 14. juli 1972, post 1 første ledd.*

Erstattes med følgende:

«Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonen kan ikke overdras.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 21.12.2022. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd annet punktum.»

III

Følgende poster om innløsning oppheves:

- *Tillatelse til erverv og regulering av Røldal-Suldalvassdraget m.v, meddelt ved kgl.res. 21. desember 1962, post 20.*
- *Tillatelse til å foreta planendring og til å foreta ytterligere regulering og overføring av Stølsåna i Røldal-Suldalvassdragene, meddelt ved kgl.res. 10. juli 1964, post 8.*
- *Tillatelse til å foreta overføring av Havreåi m.v. i Røldal-Suldalvassdragene, meddelt ved kgl.res. 19. mai 1967, post 2.*

3. Andre spørsmål som bør tas opp i anledning saken, og som det ikke er redegjort for i søknaden

NVE har ikke identifisert andre spørsmål som bør tas opp i anledning saken, og som det ikke er redegjort for i søknaden. NVE viser til det vi har sagt over om at de utdaterte vilkårene foreslås tatt opp ved en revisjon av konsesjonsvilkårene."

3. Uttalelser og innspill mottatt som ledd i behandling av søknaden

3.1 Uttalelser fra vertskommunene

De berørte kommunene og fylkeskommunene ble ved brev 23. november 2020 invitert til å uttale seg om søknaden. Departementet har, både før og etter dette, mottatt uttalelser fra de berørte kommunene. De er i sin helhet gjengitt nedenfor. I et digitalt møte med Statsråd Tina Bru 4. desember 2020 ga kommunene Suldal og Ullensvang også innspill. Departementet har mottatt følgende skriftlige innspill:

Brev fra Suldal kommune datert 9. november.2020:

"Suldal og Ullensvang har i seksti år vore vertskommunar for Røldal-Suldal kraft.

Konsesjonsperioden til Hydro går ut ved slutten av 2022, og OED må i den samanheng gjera nye vedtak. Røldal-Suldal kraft er ein av dei store utbyggingane i Noreg og produserer årleg over 3 TWh. Utbygginga kravde store naturinngrep i form av tørrlagde elvar og neddemming av aktive stølsbruk på femti- og sekstitalet. Det vil difor vera naturleg å ha gode prosessar når konsesjonen skal fornyast. Eit naturleg tiltak i ein slik prosess vil vera at me som ordførarar får leggja fram våre synspunkt direkte til statsråden.

Kommunane er sjølvsagt kjent med at det nye selskapet Lyse DA har søkt om forlenging av gjeldande konsesjon. Suldal og Ullensvang kommune har tydelege synspunkt på denne søknaden. Kommunen sine synspunkt vil gå fram av vedlagte notat frå advokatfirma Lund og co. Dette notatet er også sendt departementet for få dagar sidan. I notatet er det grundig gjort greie for kvifor me som vertskommunar kunne ha grunn til å forventast fornyelseskonsesjon med drøfting av konsesjonsvilkår ved utløpet av konsesjonsperioden. Denne forventninga knyttar seg mellom anna til ulike innspel og høyringssvar som selskapet har gitt

Me bakgrunn i dette ber om eit snarleg møte med statsråden."

Brev fra Advokatfirmaet Lund & CO DA datert 6. november 2020:

"Advokatfirmaet Lund & Co representerer kommunene Suldal og Ullensvang (tidligere Odda kommune) i konsesjonssaken for Røldal-Suldal utbyggingen.

Den første konsesjonen i forbindelse med regulering av Røldal-Suldalvassdraget mv. ble meddelt ved kongelig resolusjon 21. desember 1962. Konsesjonen er tidsbegrenset til 60 år med vilkår om hjemfall. Konsesjonær er Røldal-Suldal Kraft AS (RSK). Nåværende operatør og majoritetseier av kraftanleggene er Hydro Energi AS.

Hydro Energi AS (Hydro) har som kjent inngått en samarbeidsavtale med Lyse Produksjon AS (Lyse) om å etablere et nytt selskap som skal hete «Lyse Kraft DA». Avtalen omfatter blant annet Hydros ni kraftverk i Røldal-Suldal-vassdraget («RSK-anleggene»). Etter sammenslåingen vil Hydro etter det opplyste eie 25,6 prosent av det nye selskapet, og Lyse vil eie 74,4 prosent. Lysekonsernets aksjonærer er 14 kommuner i Sør-Rogaland, slik at eierskapet til RSK-anleggene vil oppfylle kravet til 2/3 offentlig eierskap. Fusjonen vil dermed medføre at RSK-anleggene ikke hjemfaller i henhold til konsesjonsvilkårene.

I forbindelse med fusjonsavtalen mellom Hydro og Lyse har det oppstått spørsmål om hvorvidt det nye selskapet må søke om fornyet reguleringskonsesjon for Røldal-Suldal reguleringen.

Den 22. oktober fremsatte Hydro, Lyse, og Lyse Kraft DA i fellesskap søknad til Olje- og energidepartementet (OED) blant annet om nødvendige konsesjoner mv. for Lyse kraft DA, herunder søknad om at vilkåret om tidsbegrensning i konsesjonen for Røldal-Suldal-anleggene omgjøres og konsesjonen ellers videreføres på uendrede vilkår, jf. vannfallrettighetsloven § 10. Dersom departementet tar søknaden om omgjøring til følge, vil det nye selskapet få konsesjon for Røldal-Suldal-anleggene på evig tid (tidsubegrenset konsesjon).

Konsesjonen for Røldal-Suldal-anleggene ble gitt på en tid da synet på vannkraftutbygging og naturinngrep var helt annet enn i dag, og hvor det ble fastsatt helt andre krav til ivaretagelse av naturmiljøet.

I et vedtak om omgjøring av konsesjonsvilkårene til å bli en evigvarende konsesjon for Lyse Kraft DA, har OED både hjemmel – og plikt til – samtidig å sette vilkår om revisjon etter vassdragsreguleringsloven § 8. Revisjonstidspunktet skal settes som om den opprinnelige konsesjonen ble gitt tidsbegrenset, dvs. fra og med 2022. Slik kommunene ser det bør vurderingen av nye vilkår i denne reguleringskonsesjonen være den samme – uavhengig av om det er tale om vilkår i en ny konsesjon eller om det er som ledd i en vilkårsrevisjon. I denne saken vil det ikke være tale om å modernisere 30 år gamle konsesjonsvilkår, men å modernisere konsesjonsvilkår som er nær 60 år gamle.

I departementets «Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer» datert 25. mai 2012, heter det følgende om forholdet mellom revisjonssak og fornyelsessak på side 11:

«Når tidsbegrensede konsesjoner løper ut må de fornyes. Konsesjonsmyndigheten står i utgangspunktet fritt til å vurdere om det skal gis en ny konsesjon og eventuelt på hvilke vilkår. En søknad om fornyet konsesjon kan avslås av konsesjonsmyndighetene, og konsesjonæren kan også velge å si fra seg en konsesjon. Behandlingen av en fornyelse blir som en ordinær konsesjonsbehandling, og gir større muligheter for endring av vilkår enn tilfellet er i en revisjonssak eller med utgangspunkt i de hjemmelsgrunnlag som er nevnt ovenfor.»

Det er flere forhold som underbygger at konsesjons-/revisjonssaken til Lyse Kraft DA skal behandles som en fornyelsessak.

For det første fremgår det av forarbeidene til lovendringen i 2008, hvor det ble innført krav til offentlig eierskap og adgangen for private til å forlenge/forny en konsesjon ble fjernet, at det første hjemfall av betydning først vil finne sted i 2022. Denne saken står dermed i en særstilling, hvor det ikke finnes noen direkte sammenlignbare saker.

For det andre er det ikke regulert i loven hvordan en revisjonssak konkret skal gjennomføres eller samordnes med vannforvaltningsarbeidet, utover at departementet kan gi forskrifter om saksbehandlingen ved revisjon av konsesjonsvilkår. Slike forskriftsbestemmelser er ikke gitt, og departementet står derfor fritt til å fastsette føringer for gjennomføringen av revisjonssaken innenfor vassdragsregulerings- og forvaltningslovens rammer.

For det tredje ble det i 2013 foretatt en nasjonal gjennomgang av 430 konsesjoner i 187 vassdrag som kan bli vurdert for nye konsesjonsvilkår innen 2022. Reguleringskonsesjonen for Røldal-Suldalvassdraget ble ikke regnet med blant disse 430 konsesjonene. Dette har sammenheng med at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) hele tiden har lagt til grunn at konsesjonen ved utløpet av konsesjonstiden skal behandles som en fornyelsessak. Det kan for eksempel vises til uttalelsene i vedlagte brev fra NVE til grunneier Olav S. Rabbe datert 20. august 2004:

«Konsesjonane for reguleringane i samband med denne utbygginga er gjeve tidsavgrensa for 60 år rekna frå 21.12.1962. Det vil seie at før 21.12.2022 må det søkjast om ny konsesjon for reguleringane. Det er først då utbygginga kan vurderast på nytt.»

Hydro har også hele tiden forholdt seg til at selskapet ved utløpet av konsesjonstiden må søke om fornyet konsesjon for RSK-anleggene. I forbindelse med innføringen av EUs rammedirektiv for vann (2000/60/EF) og høringen av «Regional plan for vannforvaltning i vannregion Rogaland 2016-2021», skrev selskapet følgende om dette innledningsvis i sin høringsuttalelse datert 31. desember 2014:

«Hydro Energi vil understreke at den generelle oppfatningen hos selskapet er at gjeldende vassdragslovgivning med fornyelse av gitte konsesjoner legger et godt grunnlag for gode forvaltningsplaner. En fornyelse av konsesjoner sikrer god forvaltning og mer og bedre kunnskap om blant annet vassdragenes økologi, i likhet med formålet til Vanddirektivet. [Understreket her.]»

Videre uttalte Hydro i selve høringsuttalelsen under overskriften «Fornyelse av konsesjon»:

«Som det fremgår over er konsesjonene for anleggene i Røldal-Suldal tidsbegrenset med vilkår om hjemfall 21.12. 2022. Hydro Energi vil begynne arbeidet med søknad om fornyelse av konsesjonene i god tid før dette tidspunkt. Det vises i dennes sammenheng til «Konsesjonshandsaming av vasskraftsaker» Rettleiar nr 3/2010 utgitt av NVE. Her står det at «Ein søknad om vidare regulering etter at konsesjonsperioden er gått ut, skal sendast til NVE minst 5 år før konsesjonen går ut». For anleggene i Røldal-Suldal vil man derfor påbegynne prosessen med fornyelse av konsesjon som omfatter problemkartlegging, konsekvensanalyser og utredninger i løpet av 2016.

Hydro oppfatter det dithen at en fornyelse av konsesjoner er å betrakte mer omfattende enn revisjoner av evigvarende konsesjoner. En fornyelse av konsesjon omfatter også flere tema enn hva som er mulighetene innen vanddirektivets rammer. [Understreket her.]»

Til det konkrete forslaget inntatt i vannforvaltningsplanene om at vilkårsrevisjon i Røldal-Suldal vassdraget skulle prioriteres i den aktuelle perioden, uttalte Hydro videre følgende:

«Vannforekomstene i Røldalvassdraget er imidlertid ikke listet i rapport 49:2013

«Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022, Nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering». Årsaken til dette er at konsesjonene for disse anleggene, som nevnt, har vilkår om hjemfall. Disse kan således ikke revideres, men må fornyes.»

I forbindelse med det regionale vannforvaltningsarbeidet for å oppfylle Norges forpliktelser etter vanddirektivet, har konsesjonæren følgelig lagt opp til at konsesjonen ved utløpet av konsesjonstiden skal behandles som en fornyelsessak.

I de endelige vannforvaltningsplanene for regionen for perioden 2016-2022, og som ble godkjent av Klima- og miljødepartementet i juli 2016, ble konsesjonen etter innspillene fra Hydro ikke ansett å være omfattet av en revisjonssak. For å bedre økologisk miljøtilstand i vassdraget, ble det i stedet tatt inn i forvaltningsplanen at reguleringskonsesjonen for Røldal-Suldal-vassdraget skal fornyes, og at det er et prioritert arbeid i planperioden å få på plass en ny konsesjon for den delen av Røldalvassdraget hvor eksisterende konsesjon utgår i 2022.

På bakgrunn av tidligere tilbakemeldinger og lovnader fra både konsesjonsmyndigheten, konsesjonær og forutsetningene i gjeldende vannforvaltningsplaner, har kommunene følgelig hatt en klar forventning om hvilken prosess som ville bli lagt til grunn i forbindelse med at konsesjonen for RSK-anleggene utløper i 2022. Som beskrevet i høringsinnspillet fra Hydro i 2014 (sitert ovenfor) skal alle vilkår gjennomgås på nytt i en fornyelsessak. Departementet kan dermed etter dette vanskelig begrense saken til en alminnelig saksgang for revisjonssaker.

Kommunene ber om bekreftelse på at OED i vedtaket om omgjøring vil fastsette revisjonstidspunktet til 2022 og stille krav om at revisjonssaken skal følge det samme sporet som regulanten og NVE har lagt opp til – nemlig som en fornyelsessak.

For helhetens skyld nevnes at kommunene fremmet krav for NVE om åpning av vilkårsrevisjon for RøldalSuldal reguleringen allerede høsten 2019, slik at vilkårene for å åpne revisjon er oppfylt. NVE har foreløpig ikke besvart kommunenes krav om revisjon.

Det er et stort behov for å få rettet opp de store ulemper som kraftanleggene og reguleringene i RøldalSuldal-vassdraget medfører, slik at man oppnår bedre samsvar mellom vilkårene i konsesjonene og dagens lovverk med krav til miljøstandarder. Konsesjonssaker tar erfaringsmessig lang tid, og det har allerede gått over ett år siden kommunene fremmet krav om revisjonssak. Det er derfor nødvendig at departementet samtidig med at det tas stilling til en søknad om omgjøring av gjeldende konsesjon legger føringer for videre saksbehandling, slik at det blir fortgang i prosessen.

Kommunene ser at saken reiser kompliserte spørsmål i grensesnittet mellom alminnelig konsesjon-, fornyelses- og revisjonssak. Kommunene ber derfor departementet legge opp til en god prosess og sørger for at vertskommunene blir sikret de rettigheter de er gitt i gjeldende regelverk til å ivareta sine interesser, som både vil være å opprettholde vannkraftproduksjonen i størst mulig grad og ivareta hensyn til naturmiljøet.

På grunn av sakens kompleksitet og betydning for kommunene Suldal og Ullensvang anmoder vi om et møte med OED for å redegjøre nærmere for kommunene sitt syn på omgjøringssøknaden og konsesjonsprosessen før departementet tar stilling til søknaden fra Lyse Kraft DA. Det er som nevnt av stor betydning for vertskommunene hvilken retning konsesjonssaken tar.

Vi imøteser departementets forslag til aktuelle tidspunkt for et slikt møte med vertskommunene så snart som mulig."

Brev fra Ullensvang kommune datert 27. november 2020:

"Røldal/Suldal kraft er i dag kraftprodusenten som forsyner Hydro Karmøy med miljøvenleg kraft. Vi ser at det er store positive markeringar fordi kraftanlegga er sikra som kapitalvare for kraftselskapa Lyse og Hydro. Det vert trekt fram som eitt døme på særskilte vellukka kraft og industripolitikk. Det er det neppe. Effekttrettane (reguleringsrettar) gjev grunnlag for ei aktiv sterkt miljøbelastande regulering for å oppnå høgst mogleg inntekter for eigarane. Andre kraftkrevjande bedrifter har over år halde seg til gjeldande ordningar gjennom den liberaliserte kraftmarknaden. Det er ikkje dokumentert at Hydro sin kraftandel er øyremerkt industriproduksjon på Karmøy.

For Ullensvang kommunestyre, innbyggerane, lokalsamfunnet og grunneigarane dreier saka seg om mykje meir. Det er forstemmande å lesa nyhende der industrileiarar og rikspolitkarar hyllar det store grepet. Medan kjelda til storhendinga - lokalsamfunnet, naturen, miljøkonsekvensane, kommunane, tørrlegginga av elvane og neddemminga ikkje vert trekt fram i det heile. Heller ikkje at naturressurskommunane Suldal og Ullensvang etter "avtalen" går glipp av store verdiar som var en føresetnad for utbygginga. Vi ser med uro på at omsynet til naturressursen hjå oss ikkje ser ut til å ha interesse i det heile. Fossar og elvar er borte for alltid. Valldalen slik den var, er borte for alltid. Samfunnskontrakten ved konsesjonen i 1962 var at anlegga skulle heimfalla til staten vederlagsfritt i 2022. Vertskommunane skulle motta inntil ein tredel av verdien. I praksis store mengder kraft basert på ein "trappetrinnsmodell - eller titals millionar kvart år til evig tid. For kommunar og regionen. Eigarane av anlegga har no overteke enorme verdiar basert på enorme naturinngrep. Medan lokalsamfunna har mista enorme verdiar, og sit att med naturinngrepa, sterkt i strid med samfunnskontrakten frå 1962.

Reguleringa av Røldalsvatnet, Votna og Valldalen med meir, har endra denne delen av kommunen for alltid. Valldalen hadde lenge fast busetnad og var den største stølsdalen på Vestlandet. Demninga breier nå ut Valldalsvatnet som dekkjer dalen. Granskingar viser at det budde folk i Valldalen alt i steinalderen. Det har budd folk med husdyr og matproduksjon i dalen i uminnelege tider. Før oppdemminga, vart Valldalen nytta til sommarbeite, med 18 stølsbruk. Der var fleire tusen geiter og mange hundre kyr på beite. Dette gav grunnlag for ysteri som produserte geitost.

Dalen var prega av frodig vegetasjon. Røldal og Valldalen heng saman og har bidrege til ein unik kultur. Valldalen er del av Røldal/Suldalsvassdraget, som renn ut i Boknafjorden. Vassmassane frå Hardangervidda vert drenert gjennom dalføret og er naturressurs for krafta som skaper smelteverksarbeid på Karmøy. I tillegg ser det no ut til å gje solide kraftinntekter til kommunar i Sør-Rogaland. Med den 90 meter høge dammen i Valldalen har det gamle kulturlandskapet for alltid blitt borte. Stølane er neddemde og den aktive vassdragsreguleringa har endra naturen og lokalklimaet. Særleg gjeld dette i Valldalen og ved Røldalsvatnet. Eitt godt døme er mykje frostrøyk med rimnedslag i Røldal vinterstid, som følge av open råk ved kraftverksutløpet. Ein plagsom konsekvens for fjellbygda som ligg tett ved det regulerte vatnet.

I 1962 vart eitt selskap under stifting, med A/S Rjukanfoss og Staten som deltakarar gjeve konsesjon i medhald av ikl. § 4 og vrgl. §§2 og 19 post 2 "til erverv og regulering i Røldal - Suldalsvassdraget m.v." Konsesjonen gav selskapet rett til å:

"Erverve fallrettigheter i Røldal-Suldalsvassdreget m.v. og å foreta regulering i de samme vassdrag samt å rå over alt vanne i vassdragene overfor Suldalsvatn til kraftproduksjon. Videre ble selskapet gitt rett til å innløse fallrettigheter, ekspropriere nødvendig grunn og rettigheter m.v. for utbygging av Røldal-Suldalsvassdraget og å føre elvene ut av de naturlige løp."

Avtalen som må reknast til å gje regulanten vidtrekkande fullmakter, var gjeldande for ein periode på 60 år. Konsesjonen i høve regulering av Røldal-Suldalsvassdraget kom altså ved kongeleg resolusjon 21. desember 1962, og er tidsavgrensa til 60 år med vilkår om heimfall.

Konsesjonæren Røldal-Suldal Kraft AS (RSK) har Hydro Energi AS som operatør og majoritetseigar.

Hydro Energi AS (Hydro) og Lyse Produksjon AS (Lyse) etablerer no eit nytt selskap «Lyse Kraft DA». Avtalen omfattar mellom anna, ni kraftverk i RøldalSuldal-vassdraget («RSK-anlegga»). Hydro skal eiga 26% og Lyse 74%. Lovendringar gjer at fusjonen medfører at RSK-anlegga ikkje heimfell som føresett i konsesjonsvilkåra.

Ved fusjonsavtalen har det oppstått spørsmål om det nye selskapet skal søka om fornya reguleringskonsesjon for reguleringa. 22. oktober sette Hydro, Lyse og Lyse Kraft DA i fellesskap, fram søknad til Olje og energidepartementet (OED) om at vilkåret om tidsavgrensing i konsesjonen for Røldal-Suldal-anlegga vert omgjort. Og at konsesjonen elles vert vidareført på uendra vilkår, jf vannfallrettighetslova § 10. Dersom OED godkjenner dette, vil selskapet få konsesjon for RSK-anlegga til evig tid (tidsuavgrensa konsesjon). Kommunen kan ikkje akseptera at konsesjonen vert vidareført på uendra vilkår. Konsesjonen for Røldal-Suldal-anleggene vart gjevne i ei tid det vart fastsett heilt andre krav til ivaretaking av naturmiljø enn i dag. Inngrepa må reknast å vera særleg brutale i høve dagens krav. Konsesjonen har fullført si virketid i 2022. Konsesjonsvilkåra er 60 år gamle. Konsesjonæren har ikkje ei gong oppfylt alle krav i konsesjonen, sjølv etter denne lange perioden. Det ser vi på som ein sterk provokasjon. Ny konsesjon i dag ville aldri ha tillete ei så inngripande utbygging som RSK representerer.

«Når tidsbegrensede konsesjoner løper ut må de fornyes.

Konsesjonsmyndigheten står i utgangspunktet fritt til å vurdere om det skal gis en ny konsesjon og eventuelt på hvilke vilkår. En søknad om fornyet konsesjon kan avslås av konsesjonsmyndighetene, og konsesjonæren kan også velge å si fra seg en konsesjon. Behandlingen av en fornyelse blir som en ordinær konsesjonsbehandling, og gir større muligheter for endring av vilkår enn tilfellet er i en revisjonssak eller med utgangspunkt i de hjemmelsgrunnlag som er nevnt ovenfor.» Jf. Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer (OED)

Konsesjons/revisjonssaka må handsamast som ei fornyingssak. Det finst ingen liknande saker så langt. Såleis er den prinsipiell og vil få vide konsekvensar.

Departementet står fritt til å fastsetja føringar for revisjonssaka innan vassdragsregulerings- og forvaltningslova sine rammer. NVE har tidlegare vore klar på fornying:

«Konsesjonane for reguleringane i samband med denne utbygginga er gjeve tidsavgrensa for 60 år rekna frå 21.12.1962. Det vil seie at før 21.12.2022 må det søkjast om ny konsesjon for reguleringane. Det er først då utbygginga kan vurderast på nytt.» jf, NVE 20.08.2004, i brev til grunneigar O.S. Rabbe.

Konsesjonæren Hydro har også heile tida halde seg til at konsesjonen må og skal fornyast. Noko som også går fram av vassforvaltningsplanane for regionen - 2016-2022. Alle vilkår skal vurderast på nytt i fornyingssaka, jf Hydro sitt eige høyringsinnspel i 2014. Ullensvang kommune føreset at OED sikrar at revisjonssaka vert gjort i tråd med det NVE og Hydro frå før har lagt opp til. Vi har difor kravd og forventar stadfesting på at det vert fornyingssak

med revisjonstidspunkt 2022. Gjennom fornyinga skal konsesjonen gje nye vilkår som er i tråd med tidsrett lovverk. Og krav om dagens miljøstandardar.

Vi ser at åtake på vertskommunane for kraftanlegg vert intensivert. Grunnleggande vilkår for utbygginga vert annullerte. Naturressurskommunane sine interesser vert ikkje ivaretekne. Samfunnskontraktane som vart inngått ved utbyggingane vert svekka, eller utradert utan kompensasjon for vertskommunane. Sentrale ordningar som heimfall (andel av verdiskapinga) vert sett til side utan at vertskapet sit att med retten som var sjølvsgd i samfunnskontrakten ved utbygginga. Sett til sides, utan dialog. Tilliten til å inngå avtalar om utbygging er sterkt svekka. Verken sentrale styresmakter eller kraftselskap tek lokalsamfunn og naturressurskommunane sine interesser alvorleg.

Vilkåra vert endra i ettertid og skaper berettiga harme. Om samfunnskontraktar vert brotne etter 60 år utan kompensasjon må det vera ei sterk åtvaring til kommunar, som vurderer vind, hav eller vasskraftanlegg.

Ullensvang kommune krev forpliktande miljømessige og økonomiske kompensasjonar dersom RSK-anlegga får tidsuavgrensa konsesjon."

Brev fra Lund og Co datert 4. desember 2020:

"1. Innledning

Hydro Energi AS (Hydro) har inngått fusjonsavtale med Lyse Produksjon AS (Lyse) om å etablere et nytt selskap «Lyse Kraft DA». Avtalen omfatter blant annet Hydros ni kraftverk i Røldal-Suldalvassdraget («RSK-anleggene»), som har en samlet installert effekt på knappe 630 MW og en samlet produksjon på ca. 3,21 TWh/år. Etter sammenslåingen vil Hydro eie 25,6 prosent av det nye selskapet, og Lyse vil eie 74,4 prosent. Fusjonen vil dermed medføre at RSK-anleggene ikke hjemfaller i henhold til konsesjonsvilkårene.

Den 22. oktober fremsatte Hydro, Lyse, og Lyse Kraft DA i fellesskap søknad til Olje- og energidepartementet (OED) blant annet om nødvendige konsesjoner mv. for Lyse kraft DA, og søknad om at vilkåret om tidsbegrensning i konsesjonen for RSK-anleggene omgjøres og konsesjonen ellers videreføres på uendrede vilkår, jf. vannfallrettighetsloven § 10. Dersom departementet tar søknaden om omgjøring til følge, vil det nye selskapet få konsesjon for RSK-anleggene på evig tid (tidsubegrenset konsesjon).

Gjeldende konsesjon for Røldal-Suldalreguleringen er nærmere 60 år. Det er en kjensgjerning at slike vassdragsreguleringer gjennomgående har små krav til økonomisk kompensasjon til vertskommunene, samtidig som de har medført større naturinngrep enn yngre utbygginger (ingen minstevannføring, ingen terskler og store reguleringshøyder). Lovgivningen rundt areal- og miljøvernpolitikken er videre vesentlig strengere i dag enn for 50-60 år siden. Det kan for eksempel vises til ikrafttreddelsen av plan- og bygningsloven med krav til blant annet konsekvensutredninger (1985), vannressursloven (2000) og implementering av EUs vanndirektiv (direktiv 2000/60/EF). EUs vanndirektiv pålegger Norge en miljøoptimalisering også av «sterkt modifiserte vannforekomster» (SMVF), og Norge er etter direktivet blant annet forpliktet til å etterstrebe «best økologisk tilstand» i SMVF. – Selv om det har vært foretatt flere miljøforbedringer i løpet av konsesjonstiden, står dette hovedinntrykket fremdeles fast.

Dersom konsesjonen for Røldal-Suldal-anleggene omgjøres og «konsesjonen ellers videreføres på uendrede vilkår» som omsøkt av konsesjonæren, vil det medføre at vertskommunene Suldal og Ullensvang blir stilt i en vesentlig dårligere situasjon, både økonomisk og naturfaglig, enn om anleggene hadde hjemfalt.

Det er kommunenes syn at OED har både hjemmel – og plikt – til å behandle konsesjonssøknaden fra konsesjonæren som en fornyelsessak. I tillegg kommer at gjeldende konsesjonær over flere år har gitt kommunene forventninger om en slik prosess etter utløpet av gjeldende konsesjon.

For å belyse hvilke negative konsekvenser omgjøringen av konsesjonen for RSK-anleggene har for vertskommunene, har kommunene Suldal og Ullensvang bedt om et møte med politisk ledelse i OED. Dette dokumentet er en oversikt og oppsummering av de punktene kommunene ønsker å fremheve i møtet.

Notatet er lagt opp på følgende måte:

- I punkt 2 er det gitt en kort beskrivelse av sakens bakgrunn.*
- I punkt 3 har vi sett på forholdet mellom en fornyelsessak og revisjonsinstituttet, og*
- i punkt 4 vil vi knytte noen kommentarer til kravet om magasinrestriksjoner og minstevannføring.*
- I punkt 5 ser vi på økonomiske krav, herunder hva kommunene Suldal og Ullensvang kunne ha forventet å få av verdi ved hjemfall – og som dermed har gått «tapt» og må kompenseres ved omgjøringen, før vi*
- i punkt 6 har tatt inn noen avsluttende bemerkninger*

2. Bakgrunn

Den første konsesjonen i forbindelse med Røldal-Suldalvassdraget mv. ble meddelt ved kongelig resolusjon 21. desember 1962, og er i henhold til post 19 tidsbegrenset til 60 år med vilkår om hjemfall. Konsesjonær er Røldal-Suldal Kraft AS (RSK). Nåværende operatør og majoritetseier av kraftanleggene er Hydro Energi AS.

Ved en endring i Industrikonsesjonsloven i 2008 ble den såkalte konsolideringsmodellen innført for å styrke offentlig eierskap til vannressursene og oppfylle de krav som følger av EØS-avtalen etter EFTA-domstolens dom 26. juni 2007 i saken ESA mot Norge. Endringen medførte at private ikke lenger kan erverve vannfall. I dag vil derfor bare statsforetak, kommuner og fylkeskommuner, og sammenslutninger der disse har minst 2/3 av eierinteressene kunne få ervervskonsesjon, jf. vannfallrettighetsloven (tidligere industrikonsesjonsloven) § 5.

Ved konsesjonstidens utløp i slutten av 2022, har staten dermed i utgangspunktet rett til å kreve avstått RSK-anleggene med tilliggende grunn og rettigheter uten vederlag, jf. også vassdragsreguleringsloven § 28 første ledd (hjemfallsretten). Hjemfall er et virkemiddel for å oppnå formålet om offentlig eierskap.

Etter vannfallsrettighetsloven § 11 siste ledd og vassdragsreguleringsloven § 28 fjerde ledd skal vertskommunene ved hjemfall motta inntil 1/3 av anlegget eller dets verdi. Størrelsen av

tildelingen og fordelingen mellom flere kommuner fastsettes ved plenumsvedtak i Stortinget. Om dette heter det i vannfallrettighetsloven § 11 siste ledd:

«Når et vannfall med anlegg i henhold til konsesjon tilfaller staten, skal en del av anlegget eller dets verdi, likevel ikke over en tredjepart, tildeles de kommuner hvor vannfallet, kraftverket eller reguleringsanleggene ligger. Stortinget bestemmer i tilfelle verdien og kommunenes andel av denne og foretar fordelingen mellom dem. Stortinget kan også bestemme at det av midlene opprettes et fond til fordel for kommunene, eller at det utbetales dem en andel av det økonomiske utbytte anlegget måtte gi.»

Det følger av bestemmelsen at Stortinget ved fordelingen står fritt til å avgjøre hvor mye en vertskommune skal få i det enkelte tilfellet, bortsett fra at andelen ikke kan settes til null ettersom loven forutsetter at kommunene skal ha noe.

Som et eksempel på hva Suldal og Ullensvang kommuner kunne ha regnet med av verdi ved hjemfall, kan det vises til Stortingets vedtak 18. mai 1983 hvor syv Vestlandskommuner ble tildelt andeler av det økonomiske utbytte fra fem kraftverk hvor det var foretatt såkalt foregrepet hjemfall. Tildelingen skjedde etter en skala gradert etter kraftverkets produksjon per år: 1/3 av de første 250 GWh, 1/4 av de neste 250 GWh og 1/8 fra den del av produksjonen som overstiger 500 GWh.

Dersom fusjonsavtalen mellom Hydro og Lyse medfører at Lyse Kraft DA oppfyller kravet til offentlig eierskap, skal søknaden om omgjøring av tidligere fastsatte vilkår om tidsbegrensning og hjemfall i utgangspunktet innvilges, jf. vannfallrettighetsloven § 10, jf. § 5. Omgjøringen vil samtidig medføre at RSK-anleggene ikke hjemfaller i henhold til konsesjonsvilkårene. Vertskommunene går dermed glipp av den ovenfor anslått kommunale andelen av verdien av et hjemfall. Dette vil vi komme nærmere tilbake til under punkt 4.

3. Omgjøring av vilkår og forholdet til revisjonsinstituttet

3.1 Vilkårene for å åpne revisjonssak er oppfylt

Da det ble innført en alminnelig revisjonstid på 30 år i vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 [nå § 8], uttalte Olje- og energidepartementet i særmerknadene til bestemmelsen at:

«Departementets forslag til ny § 10 nr. 3 inneholder en generell adgang til å kunne foreta revisjoner av konsesjonsvilkårene etter 30 år, uansett når konsesjonen har blitt gitt, og uavhengig av om konsesjonen er tidsbegrenset eller ikke.

Et intervall på 30 år for revisjonen av vilkårene er avstemt etter den alminnelige konsesjonsperiode som er 60 år for konsesjoner med tidsbegrensning, jfr. § 10 nr. 1. Vilkårene for disse konsesjonene blir dermed underlagt revisjon etter 30 år. En konsesjon uten tidsbegrensning skal etter regelen likeledes underlegges revisjon av vilkårene hvert 30. år.»

I forbindelse med at departementet foreslo forenklinger og lovtekniske oppdateringer av vassdragsreguleringsloven og industrikonsesjonsloven i 2017, uttalte departementet videre følgende om når revisjonsadgangen inntreder der tidsbegrensede konsesjoner blir omgjort til tidsbegrenset:

«[F]or konsesjoner som ikke har vilkår om revisjon bør det, samtidig med omgjøring av vilkår om varighet, også settes vilkår om revisjon. Revisjonstidspunktet bør settes som om den opprinnelige konsesjonen ble gitt tidsbegrenset. Er dette tidspunktet passert bør revisjonstidspunktet settes til tidspunktet for omgjøringsvedtaket. [Understreket her.]»

Det betyr at dersom eksisterende konsesjon blir omgjort til tidsbegrenset konsesjon, kan den likevel revideres fra og med 2022. Som det fremgår av det siterte fra forarbeidene ovenfor, har OED i forbindelse med et vedtak om omgjøring av vilkår om tidsbegrensning videre en plikt til å samtidig sette vilkår om revisjon etter vassdragsreguleringsloven § 8. **OED må derfor samtidig med et eventuelt vedtak om omgjøring fastsette at revisjonstidspunktet inntreffer i 2022.**

Forarbeidene sier ikke noe om en revisjonssak i en situasjon som den foreliggende vil åpnes automatisk ved inntreden av revisjonstidspunktet, eller om det må fremsettes krav om revisjon. Krav om revisjon kan uansett fremmes før det formelle revisjonstidspunktet inntreffer. Vilkårsendringer som følger av revisjonssaken og som fastsettes ved kgl.res. vil da tre i kraft fra det formelle revisjonstidspunktet.

Kommunene Ullensvang (tidligere Odda) og Suldal fremmet krav om vilkårsrevisjon for Røldal-Suldal utbyggingen i oktober 2019 (kopi av kravsdokumentet følger vedlagt). Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har foreløpig ikke besvart kommunenes krav om åpning av revisjon, angivelig fordi direktoratet har avventet tilbakemelding fra departementet på hvilket spor saken skal behandles i – dvs. om saken skal behandles som en fornyelsessak eller som en revisjonssak.

Vilkårene for åpning av revisjon er klart oppfylt, jf. vassdragsreguleringsloven § 8. Revisjonssaker tar videre erfaringsmessig lang tid og det har allerede gått over ett år fra kommunene fremmet kravet om åpning av revisjonssak. **Kommunene ber derfor departementet om å pålegge NVE om umiddelbart å åpne sak om revisjon.**

3.2 Nærmere om forholdet mellom en fornyelsessak og en revisjonssak

Ved en sak om fornyelse av konsesjon, stilles det strengere krav til konsekvensutredninger enn praksis så langt har vært i revisjonssakene. I departementets «Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer» datert 25. mai 2012, er følgende inntatt om forholdet mellom revisjonssak og fornyelsessak og kravet til utredninger på side 11:

«Når tidsbegrensede konsesjoner løper ut må de fornyes. Konsesjonsmyndigheten står i utgangspunktet fritt til å vurdere om det skal gis en ny konsesjon og eventuelt på hvilke vilkår. En søknad om fornyet konsesjon kan avslås av konsesjonsmyndighetene, og konsesjonæren kan også velge å si fra seg en konsesjon. Behandlingen av en fornyelse blir som en ordinær konsesjonsbehandling, og gir større muligheter for endring av vilkår enn tilfellet er i en revisjonssak eller med utgangspunkt i de hjemmelsgrunnlag som er nevnt ovenfor.»

I en fornyelsessak skal søker underlegges en ny og fullstendig konsesjonsbehandling, riktignok med utgangspunkt i at søknaden gjelder et allerede regulert vassdrag. Ved en ny konsesjon, skal man videre vurdere før-tilstanden, i motsetning til en revisjon hvor det skal gjøres en sammenligning av et allerede utbygd kraftanlegg sett opp mot anlegget med

foreslåtte avbøtende tiltak. Søknaden skal med andre ord i utgangspunktet behandles som en ny ordinær konsesjonssøknad, samtidig som det må tas i betraktning at vassdraget har vært regulert i mange år.

Ved nye konsesjoner i dag forventes det at det fastsettes en langt mer skånsom regulering med et mer miljøvennlig reguleringsreglement enn for 50-60 år siden. Ifølge Forskrift om konsekvensutredninger er det obligatorisk med konsekvensutredninger for kraftledninger. Det er åpenbart at miljøvirkningene av en vassdragsregulering – og eventuelt endringer i denne – regelmessig vil være vesentlig større enn for kraftledninger. Når OED i sitatet ovenfor har sagt at det ikke skal være utredninger på et nivå med nye konsesjonssøknader i en revisjonssak er det for så vidt korrekt. Men i en sak som den foreliggende vil det under enhver omstendighet være behov for at det foretas naturfaglige utredninger sammenholdt med oppdatering av hydrologisk kunnskapsgrunnlag, uavhengig av det som så langt har vært praksis i tradisjonelle revisjonssaker. Gjeldende konsesjon skal underlegges ny vurdering av konsesjonsvilkår som er 60 og ikke 30 år gamle som i vanlige revisjonssaker.

Kommunene Suldal og Ullensvang mener det er flere forhold som gir OED hjemmel til å behandle konsesjons-/revisjonssaken til Lyse Kraft DA som en fornyelsessak.

For det første fremgår det av forarbeidene til lovendringen i 2008, hvor det ble innført krav til offentlig eierskap og adgangen for private til å forlenge/forny en konsesjon ble opphevet, at det første hjemfall av betydning først vil finne sted i 2022. Denne saken står dermed i en særstilling, hvor det ikke finnes noen direkte sammenlignbare saker.

For det andre ble det i 2013 foretatt en nasjonal gjennomgang av 430 konsesjoner i 187 vassdrag som kan bli vurdert for nye konsesjonsvilkår innen 2022. Reguleringskonsesjonen for Røldal-Suldalvassdraget blant disse 430 konsesjonene. Dette har sammenheng med at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) hele tiden har lagt til grunn at konsesjonen ved utløpet av konsesjonstiden skal behandles som en fornyelsessak. Det vises for eksempel til uttalelsene i brev fra NVE til grunneier Olav S. Rabbe datert 20. august 2004:

«Konsesjonane for reguleringane i samband med denne utbygginga er gjeve tidsavgrensa for 60 år rekna frå 21.12.1962. Det vil seie at før 21.12.2022 må det søkjast om ny konsesjon for reguleringane. Det er først då utbygginga kan vurderast på nytt.»

Hydro har også hele tiden forholdt seg til at selskapet ved utløpet av konsesjonstiden må søke om fornyet konsesjon for RSK-anleggene. I forbindelse med innføringen av vanndirektivet og høringen av «Regional plan for vannforvaltning i vannregion Rogaland 2016-2021», skrev selskapet følgende om dette innledningsvis i sin høringsuttalelse datert 31. desember 2014:

«Hydro Energi vil understreke at den generelle oppfatningen hos selskapet er at gjeldende vassdragslovgivning med fornyelse av gitte konsesjoner legger et godt grunnlag for gode forvaltningsplaner. En fornyelse av konsesjoner sikrer god forvaltning og mer og bedre kunnskap om blant annet vassdragenes økologi, i likhet med formålet til Vanndirektivet. [Understreket her.]»

Videre uttalte Hydro i selve høringsuttalelsen under overskriften «Fornyelse av konsesjon»:

«Som det fremgår over er konsesjonene for anleggene i Røldal-Suldal tidsbegrenset med vilkår om hjemfall 21.12. 2022. Hydro Energi vil begynne arbeidet med søknad om fornyelse av konsesjonene i god tid før dette tidspunkt. Det vises i dennes sammenheng til

«Konsesjonshandsaming av vasskraftsaker» Rettleiar nr 3/2010 utgitt av NVE. Her står det at «Ein søknad om vidare regulering etter at konsesjonsperioden er gått ut, skal sendast til NVE minst 5 år før konsesjonen går ut». For anleggene i Røldal-Suldal vil man derfor påbegynne prosessen med fornyelse av konsesjon som omfatter problemkartlegging, konsekvensanalyser og utredninger i løpet av 2016.

Hydro oppfatter det dithen at en fornyelse av konsesjoner er å betrakte mer omfattende enn revisjoner av evigvarende konsesjoner. En fornyelse av konsesjon omfatter også flere tema enn hva som er mulighetene innen vanddirektivets rammer. [Understreket her.]»

Til det konkrete forslaget inntatt i vannforvaltningsplanene om at vilkårsrevisjon i Røldal-Suldal vassdraget skulle prioriteres i den aktuelle perioden, uttalte Hydro videre følgende:

«Vannforekomstene i Røldalvassdraget er imidlertid ikke listet i rapport 49:2013

«Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022, Nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering». Årsaken til dette er at konsesjonene for disse anleggene, som nevnt, har vilkår om hjemfall. Disse kan således ikke revideres, men må fornyes.»

I forbindelse med det regionale vannforvaltningsarbeidet for å oppfylle Norges forpliktelser etter vanddirektivet, har konsesjonæren følgelig lagt opp til at konsesjonen ved utløpet av konsesjonstiden skal behandles som en fornyelsessak.

I de endelige vannforvaltningsplanene for regionen for perioden 2016-2022, og som ble godkjent av Klima- og miljødepartementet i juli 2016, ble konsesjonen etter innspillene fra Hydro ikke ansett å være omfattet av en revisjonssak. For å bedre økologisk miljøtilstand i vassdraget, ble det i stedet tatt inn i forvaltningsplanen at reguleringskonsesjonen for RSK-anleggene skal fornyes, og at det er et prioritert arbeid i planperioden å få på plass en ny konsesjon for den delen av Røldalvassdraget hvor eksisterende konsesjon utgår i 2022.

På bakgrunn av tidligere tilbakemeldinger og lovnader fra både konsesjonsmyndigheten, konsesjonær og forutsetningene i gjeldende vannforvaltningsplaner, har kommunene hatt en klar forventning om hvilken prosess som ville bli lagt til grunn i forbindelse med at konsesjonen for Røldal-Suldal vassdraget utløper i 2022. Som beskrevet ovenfor, skal alle vilkår gjennomgås på nytt i en fornyelsessak.

Departementet må derfor i forbindelse med et vedtak om omgjøring av vilkår om tidsbegrensning, samtidig fastsette klare føringer om at NVE skal vurdere revisjonssaken som en søknad om fornyelse av konsesjonen. De forventninger som både konsesjonsmyndigheten og konsesjonær har skapt, kan ikke uten videre settes til side.

4. Magasinrestriksjoner og minstevannføring

I kravet om åpning av revisjon, har kommunene både fremmet krav om minstevannføring og vannslipp. Kommunen forventer at konsesjonsmyndigheten ved vurderingen av kravene, pålegger de samme nødvendige konsekvensutredninger som ved en fornyelsessak, jf. punkt 3 (over). Det er her tale om en stor revisjonssak, med reguleringer på i overkant av 3 TWh/år,

hvor det er behov for omfattende utredninger fra både hydrologer og fagkyndige med fiskerifaglig kompetanse.

I forbindelse med implementeringen av vanddirektivet, uttalte energi- og miljøkomiteen (Innst. S. nr. 131 (2008-2009)) følgende om adgangen til å innføre minstevannføring:

«Komiteen mener at tiltaksplanene som skal utarbeides med utgangspunkt i direktivet, må innlemme revisjoner av vannkraftkonsesjoner. I særdeleshet er det viktig å få til ordentlige miljøforbedringer der det ikke er krav om minstevannføring i dag. [...] Komiteen vil påpeke at det generelt er stort forbedringspotensial på mange plan i gamle vannkraftverk, der potensialet for miljøforbedring kan være stort med bare litt vannslipp.»

Som det fremgår, forutsetter Stortinget at det er «viktig å få til ordentlige miljøforbedringer der det ikke er krav om minstevannføring i dag», og at det foreligger et stort potensial for miljøforbedringer med beskjedne virkninger for kraftproduksjonen. Uttalelsen må forstås både å gjelde mulige restriksjoner i driften av magasinene og ny minstevannføring i vassdraget.

5. Særlig om krav knyttet til økonomiske vilkår – Vertskommuner må få erstattet de naturinngrep som følger med vannkraften og en verdiandel av naturressursene

Regulering av vassdrag til kraftproduksjon påfører ikke bare grunneiere, men også distriktene, skader og ulemper. Det er ingen annen næring som har gjort større inngrep i natur og miljø og fortrent andre aktiviteter i samme grad som vannkraftnæringen. Inngrepene er som regel evigvarende og irreversible, som neddemming av store arealer, tørrlegging av elver, tap av fiske og fauna, utrasing av elveleie m.v. Uberørt natur representerer i seg selv en stadig stigende verdi, og andre aktiviteter er blitt fortrent til fordel for kraftproduksjon.

Et sentralt prinsipp for vertskommunenenes andel av vannkraftutbyggingen er erstatningsaspektet, det vil si at distriktene som avstår sine naturressurser til storsamfunnet skal få erstatning for de naturødeleggelser som er påført lokalt.

I dag kommer det allmenne erstatningsvernet til uttrykk hovedsakelig gjennom konsesjonsavgiftene og konkrete konsesjonsvilkår, som for eksempel fond til opphjør av fiske.

Selv om vannkraft er en evigvarende og forurensningsfri energikilde, er de naturinngrep som følger med et vannkraftanlegg irreversible med samme varighet som vannkraftproduksjonen. Det er etablert en samfunnskontrakt med kommunene om at distriktene skal ha en rettmessig kompensasjon for omfattende naturinngrep. Rokker man ved denne kontrakten, vil kraftkommunene komme negativt ut ved tap av sin naturkapital.

I en fornyelsessak er det ingen begrensninger i forhold til å sette nye økonomiske vilkår. OED har derimot lagt til grunn i tidligere saker at økonomiske vilkår normalt faller utenfor en vilkårsrevisjon.

I en sak som den foreliggende, må OED derfor klargjøre for NVE og konsesjonær at de økonomiske vilkårene kan revideres eller endres i forbindelse med nærværende sak.

Utgangspunktet må være hva som settes av økonomiske vilkår etter ny lovgivning der det ikke er gitt konsesjon tidligere. Kommunene Suldal og Ullensvang minner om at de opprinnelige vilkårene ble fastsatt for over 60 år siden.

6. Avsluttende bemerkninger

Kommunene forutsetter at konsesjonsmyndigheten i den kommende prosessen legger til grunn de rammer som er redegjort for ovenfor.

Det er ikke her tale om å modernisere 30 år gamle konsesjonsvilkår slik revisjonsinstituttet forutsetter, men å fornye og modernisere konsesjonsvilkår som er nær 60 år gamle. Det er kommunenes syn at konsesjonsmyndigheten, konsesjonssøker og de berørte kommuner snarest bør innlede en dialog om hvilke temaer som bør utredes nærmere som ledd i et samlet utredningsprogram, og i tråd med de forventninger som gjennom en årrekke er skapt om fremgangsmåten for etablering av det fremtidige driftsregimet i Røldal- Suldal.

Kommunene Suldal og Ullensvang ser frem til å drøfte sine synspunkter nærmere med OED i møtet 4. desember 2020."

Brev fra Suldal kommune datert 15. desember 2020:

Saksopplysninger

Samandrag:

Konsesjonen til Hydro for Røldal-Suldal kraft går ut ved utløpet av 2022. No er RSK fusjonert inn med kraftproduksjonen i Lyse, og dette selskapet søker no om at gjeldande konsesjonsvilkår blir gjort tidsuavgrensa. Suldal kommune er sterkt kritisk til at det ikkje blir ein ny gjennomgang av konsesjonsvilkåra, og krev at departementet vedtek at det skal bli ein fornyelseskonsesjon, eventuelt at det blir lagt tydelege føringar på at det skal vera vilkår som kan ha bortimot same verknaden som ein fornyingsrevisjon.

*Denne reguleringa skjedde for 60 år sidan, og miljøvilkåra var på den tida heilt andre enn dei blei ved kraftutbyggingar få år etterpå. Det som skjedde ved denne reguleringa; Neddemming av det som blei sett som Norges mest veldrevne stølsdal, fullstendig tørrlegging av elvar og mangelfull tilrettelegging av øydelagte transportvegar til næringsverksemd i reguleringsområda, hadde **ikkje** blitt godtatt dersom utbygginga hadde skjedd 20-30 år seinare.*

Dette tilseier full revisjon av konsesjonsvilkåra.

*Hydro og NVE har ved fleire høve dei siste åra peika på at det skal skje ein fornyingsrevisjon i 2022, og sågar nytta dette argumentet til å ikkje bli ein part i andre større revisjonar . Kommunane har difor hatt god grunn til å tru at Hydro planla å ha full gjennomgang av konsesjonsvilkåra før 2022. Det er overraskande at det nye selskapet no planlegg – og søker – om å få gjort noverande konsesjonsvilkår tidsuavgrensa - **utan** at det skjer gjennom ein fornyelseskonsesjon, og heller ikkje gjennom ein miljørevisjon.*

Kommunen ber departementet setja tydelege krav til behandlinga som skal skje vidare!

Bakgrunnen:

I 1962 vart eitt selskap under stifting, med A/S Rjukanfoss og Staten som deltakarar gjeve konsesjon "til erverv og regulering i Røldal - Suldalsvassdraget m.v." Konsesjonen gav selskapet rett til å:

"Erverve fallrettigheter i Røldal-Suldalsvassdreget m.v. og å foreta regulering i de samme vassdrag samt å rå over alt vanne i vassdragene overfor Suldalsvatn til kraftproduksjon. Videre ble selskapet gitt rett til å innløse fallrettigheter, eksproprierte nødvendig grunn og rettigheter m.v. for utbygging av Røldal-Suldalsvassdraget og å føre elvene ut av de naturlige løp."

*Avtalen som må reknast til å gje regulanten vidtrekkande fullmakter, var gjeldande for ein periode på 60 år. Konsesjonen er tidsavgrensa til 60 år med vilkår om heimfall. Suldal kommune har heile tida forheldt seg til dette, sjølv om me er klar over at det skjedde ei lovendring i 2008 som i praksis tok bort heimfallsordninga. Stortinget tok bort staten sine fordelar med heimfall, **men Stortinget tok samtidig bort kommunen sine rettar etter lova. I 48 år kunne Suldal gjera rekning med at deler av ulempene som reguleringa har påført kommunen skulle oppvegast gjennom overtaking av heimfallskraft i 2022. Praksis tilseier at dette kunne vore 100-200 GWH, som årleg - til evig tid - kunne gje inntekter på 5-30 million (avhengig av kraftpris). Departementet bør retta opp dette gjennom sitt vedtak no.***

Søknaden:

*Hydro Energi AS (Hydro) og Lyse Produksjon AS (Lyse) etablerer no eit nytt selskap «Lyse Kraft DA». Avtalen omfattar mellom anna, ni kraftverk i Røldal-Suldal-vassdraget «RSK-anlegga»). Hydro skal eiga 26% og Lyse 74%. Lovendringar gjer at fusjonen medfører at RSK-anlegga ikkje heimfell som føresett i konsesjonsvilkåra. Ved fusjonsavtalen har det oppstått spørsmål om det nye selskapet skal søka om fornya reguleringskonsesjon for reguleringa. Det nye selskapet har no søkt Olje og energidepartementet (OED) om at vilkåret om tidsavgrensing i konsesjonen for Røldal-Suldal-anlegga vert omgjort. Slik me les søknaden ber dei om at konsesjonen vert vidareført på uendra vilkår. Dersom OED godkjenner dette, vil selskapet få konsesjon for RSK-anlegga til evig tid (tidsuavgrensa konsesjon). **Suldal kommune kan ikkje akseptera at konsesjonen vert vidareført på uendra vilkår.***

Konsesjonen for Røldal-Suldal-anleggene vart gjeve i ei tid det vart fastsett heilt andre krav til ivaretaking av naturmiljø enn i dag. Inngrepa må reknast å vera særleg brutale i høve dagens krav. Konsesjonen har fullført si virketid i 2022. Konsesjonsvilkåra er 60 år gamle. Konsesjonæren har ikkje ei gong oppfylt alle krav i konsesjonen, sjølv etter denne lange perioden. Det ser vi på som ein sterk provokasjon. Ny konsesjon i dag ville aldri ha tillete ei så inngripande utbygging som RSK representerer.

I "Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer" skriv departementet:

"Når tidsbegrensede konsesjoner løper ut må de fornyes. Konsesjonsmyndigheten står i utgangspunktet fritt til å vurdere om det skal gis en ny konsesjon og eventuelt på hvilke vilkår. En søknad om fornyet konsesjon kan avslås av konsesjonsmyndighetene, og konsesjonæren kan også velge å si fra seg en konsesjon. Behandlingen av en fornyelse blir som en ordinær konsesjonsbehandling, og gir større muligheter for endring av vilkår enn

tilfellet er i en revisjonssak eller med utgangspunkt i de hjemmelsgrunnlag som er nevnt ovenfor.”

Konsesjons/revisjonssaka må handsamast som ei fornyingssak. Det finst ingen liknande saker så langt. Såleis er den prinsipiell og vil få vide konsekvensar. Departementet står fritt til å fastsetja føringar for revisjonssaka innan vassdragsregulerings- og forvaltningslova sine rammer.

Tidlegare utspel som tilseier fornyingssak:

1. NVE har tidlegare vore klar på fornying:

«Konsesjonane for reguleringane i samband med denne utbygginga er gjeve tidsavgrensa for 60 år rekna frå 21.12.1962. Det vil seie at før 21.12.2022 må det søkjast om ny konsesjon for reguleringane. Det er først då utbygginga kan vurderast på nytt.» (jf, NVE 20.08.2004, i brev til grunneigar O.S. Rabbe.)

2. Konsesjonæren Hydro har også heile tida halde seg til at konsesjonen må og skal fornyast. Noko som også går fram av deira innspel til vassforvaltningsplanane for regionen - 2016-2022. Her uttalte dei at alle vilkår skal vurderast på nytt i fornyingssaka som kom i 2022, jf Hydro sitt eige høyringsinnspel i 2014:

«Hydro Energi vil understreke at den generelle oppfatningen hos selskapet er at gjeldende vassdragslovgivning med fornyelse av gitte konsesjoner legger et godt grunnlag for gode forvaltningsplaner. En fornyelse av konsesjoner sikrer god forvaltning og mer og bedre kunnskap om blant annet vassdragenes økologi, i likhet med formålet til Vanndirektivet.

3. Hydro uttalte også:

«Som det fremgår over er konsesjonene for anleggene i Røldal-Suldal tidsbegrenset med vilkår om hjemfall 21.12. 2022. Hydro Energi vil begynne arbeidet med søknad om fornyelse av konsesjonene i god tid før dette tidspunkt. Det vises i dennes sammenheng til «Konsesjonshandsaming av vasskraftsaker» Rettleiar nr 3/2010 utgitt av NVE. Her står det at «Ein søknad om vidare regulering etter at konsesjonsperioden er gått ut, skal sendast til NVE minst 5 år før konsesjonen går ut». For anleggene i Røldal-Suldal vil man derfor påbegynne prosessen med fornyelse av konsesjon som omfatter problemkartlegging, konsekvensanalyser og utredninger i løpet av 2016.

Hydro oppfatter det dithen at en fornyelse av konsesjoner er å betrakte mer omfattende enn revisjoner av evigvarende konsesjoner. En fornyelse av konsesjon omfatter også flere tema enn hva som er mulighetene innen vanndirektivets rammer. [Understreka her.]»

I dei endelege vannforvaltningsplanane som blei godkjent av klima- og miljødepartementet i juli 2016, ble konsesjonen etter innspela frå Hydro **ikkje** vurdert å vere omfatta av ein revisjonssak. For å betre økologisk miljøtilstand i vassdraget, blei det i staden teke inn i forvaltningsplanen at reguleringskonsesjonen for RSK-anleggene skal fornyast, og at det er eit prioritert arbeid i planperioden å få på plass ein ny konsesjon for den delen av Røldalvassdraget hvor eksisterende konsesjon utgår i 2022.

Suldal kommune meiner dette viser at det har vore god grunn til at kommunen måtte rekna med at det skulle gjennomførast ein full fornyelseskonsesjon i 2022. Hydro la opp til dette, NVE har lagt opp til dette og klima- og miljødepartementet har lagt opp til dette.

Kommunen håper at departementet følgjer opp tidlegare utsagn frå regulant og frå offentlege myndigheiter.

Miljøfaglege restiksjonar - vilkårsrevisjon

Kommunen har tidlegare levert krav om vilkårsrevisjon. Den er ikkje opna frå NVE enno. Det bør vera eit absolutt krav frå departementet at denne skal opnast umiddelbart. Som nemnt i innleiinga er dette ei utbygging med særdeles store miljøødeleggingar. Desse hadde ikkje vore godteke få tiår etterpå. I det minste hadde det vore heilt andre krav til regulanten når det gjeld minstevassføring, sikring av transportveggar sommar og vinter, økonomisk erstatning, med meir. Dette tilseier full konsesjonsbehandling med tidskrav til avslutning.

Økonomisk kompensasjon

Stortinget har som tidlegare nemnd i praksis teke bort ordningane som ville gjeve kommunen betra økonomi og nye moglegheiter til å støtta lokalt næringsliv og busetnad etter 2022. Dei lova arbeidsplassane er i stor grad rasjonalisert bort, og i dag har selskapet ikkje meir enn rundt 30 arbeidsplassar i dei to kommunane. Me ber departementet i samband med søknaden pålegga selskapa ordningar som kompenserar for dette, til dømes eit næringsfond med årleg tilførsel.

Vedlegg

Som vedlegg til denne uttalen har me fått utarbeidd eit notat som gjer ytterlegare bakgrunn for dei juridiske sidene ved søknaden og vårt krav om utvida konsesjonsbehandling.

Konklusjon:

Suldal kommunestyre ber departementet pålegga det nye selskapet konsesjonsbehandling . Her må 60 år gamle vilkår gjennomgåast, moderniserast og fornyast. Me ber om at departementet snarast tek initiativ til ei drøfting mellom konsesjonssøkar, konsesjonsmynde og kommunane for å koma i gang med ein dialog om kva for tema som bør utgreiast nærmare. Gjennom mange år er det skapt ein forventning om at dette skal skje før 2022. I konsesjonsbehandlninga bør kommunane sikrast vilkår som liknar dei som dei ville fått etter lova som gjaldt til 2008."

Brev fra Ullensvang kommune datert 11. januar 2021:

"Ullensvang kommunestyre hadde sak om fråsegn til konsesjonssak oppe til behandling på sitt møte 17.12.2020. Kommunestyret fatta i denne saka samrøystes vedtak om følgende uttale:

Ullensvang kommunestyre krev at Olje- og energidepartementet pålegg det nye selskapet at det skal skje ein revisjon av konsesjonsvilkåra når konsesjonen går ut 21. desember 2022.

Ullensvang kommune har motforestillingar til eigarskiftet, og kommunen er sterkt kritisk til at det ikkje blir ein ny gjennomgang av konsesjonsvilkåra. Vi krev fornya konsesjon med natur og miljøforbetringar, samt økonomiske ytingar for dei verdiane som vertskommunane mister

som følgje av ata anlegget ikkje går til heimfall. Dersom dette ikke vert innfridd, ber Ullensvang kommunestyre om at regjeringa ikkje gjev si godkjenning.

Den reguleringa skjedde for 60 år sidan, og miljøvilkåra var på den tida heilt andre enn dei var på kraftutbyggingar få få etterpå. Neddemming av det som blei sett som Norges mest veldrevne stølsdal, fullstendig tørrlegging av elvar og mangelfull tilrettelegging av øydelagte transportveggar til næringsverksemd i reguleringsområde, hadde ikkje blitt godtatt dersom utbygginga hadde skjedd 20-30 år seinare. Dette tilseier revisjon av konsesjonsvilkåra.

Hydro og NVE har ved fleire høve dei siste åra peika på at det skal skje ein fornyingsrevisjon i 2022, og sågar nytta dette argumentet til å ikkje bli ein part i andre større revisjonar (t.d. ved konsesjonsgjennomgang i 2013 og vassdragsdirektivet i 2014). Kommunane Ullensvang og Suldal har difor hatt god grunn til å tru at Hydro planla å ha full gjennomgang av konsesjonsvilkåra før 2022.

Det er overraskande at det nye selskapet no planlegg og søker om å få gjort noverande konsesjonsvilkår tidsuavgrensa – utan at det skjer gjennom ein fornyelseskonsesjon, og heller ikkje gjennom ein miljørevisjon.

Vedlegg

Framlegg frå ordføraren (i møtet), Roald Aga Haug, Arbeidarpartiet

Tillegg til tilrådinga frå ordføraren

Ullensvang kommune har motforestillingar til eigarskiftet, og kommunen er sterkt kritisk til at det ikkje blir ein ny gjennomgang av konsesjonsvilkåra. Vi krev fornya konsesjon med natur og miljøforbetringar, samt økonomiske ytingar for dei verdiane som vertskommunane mister som følgje av at anlegget ikkje går til heimfall. Dersom dette ikkje vert innfridd, ber Ullensvang kommunestyre om at regjeringa ikkje gjev si godkjenning.

Denne reguleringa skjedde for 60 år sidan, og miljøvilkåra var på den tida heilt andre enn dei var på kraftutbyggingar få år etterpå.

Neddemming av det som blei sett som Norges mest veldrevne stølsdal, fullstendig tørrlegging av elvar og mangelfull tilrettelegging av øydelagte transportveggar til næringsverksemd i reguleringsområda, hadde ikkje blitt godtatt dersom utbygginga hadde skjedd 20-30 år seinare. Dette tilseier full revisjon av konsesjonsvilkåra.

Hydro og NVE har ved fleire høve dei siste åra peika på at det skal skje ein fornyingsrevisjon i 2022, og sågar nytta dette argumentet til å ikkje bli ein part i andre større revisjonar (t.d. ved konsesjonsgjennomgang i 2013 og vassdragsdirektivet i 2014). Kommunane Ullensvang og Suldal har difor hatt god grunn til å tru at Hydro planla å ha full gjennomgang av konsesjonsvilkåra før 2022.

Det er overraskande at det nye selskapet no planlegg og søker om å få gjort noverande konsesjonsvilkår tidsuavgrensa - utan at det skjer gjennom ein fornyelseskonsesjon, og heller ikkje gjennom ein miljørevisjon.

Røysting:

Tilrådinga frå ordføraren med tilleggsforslag frå ordføraren vart samrøystes vedteke.

KST- 210/20 Vedtak:

Ullensvang kommunestyre krev at Olje- og energidepartementet pålegg det nye selskapet at det skal skje ein revisjon av konsesjonsvilkåra når konsesjonen går ut 21. desember 2022.

Ullensvang kommune har motforestillingar til eigarskiftet, og kommunen er sterkt kritisk til at det ikkje blir ein ny gjennomgang av konsesjonsvilkåra. Vi krev fornya konsesjon med natur og miljøforbetringar, samt økonomiske ytingar for dei verdiane som vertskommunane mister som følgje av at anlegget ikkje går til heimfall. Dersom dette ikkje vert innfridd, ber Ullensvang kommunestyre om at regjeringa ikkje gjev si godkjenning.

Denne reguleringa skjedde for 60 år sidan, og miljøvilkåra var på den tida heilt andre enn dei var på kraftutbyggingar få år etterpå. Neddemming av det som blei sett som Norges mest veldrevne stølsdal, fullstendig tørrlegging av elvar og mangelfull tilrettelegging av øydelagte transportveggar til næringsverksemd i reguleringsområda, hadde ikkje blitt godtatt dersom utbygginga hadde skjedd 20-30 år seinare. Dette tilseier full revisjon av konsesjonsvilkåra.

Hydro og NVE har ved fleire høve dei siste åra peika på at det skal skje ein fornyingsrevisjon i 2022, og sågar nytta dette argumentet til å ikkje bli ein part i andre større revisjonar (t.d. ved konsesjonsgjennomgang i 2013 og vassdragsdirektivet i 2014). Kommunane Ullensvang og Suldal har difor hatt god grunn til å tru at Hydro planla å ha full gjennomgang av konsesjonsvilkåra før 2022.

Det er overraskande at det nye selskapet no planlegg og søker om å få gjort noverande konsesjonsvilkår tidsuavgrensa - utan at det skjer gjennom ein fornyelseskonsesjon, og heller ikkje gjennom ein miljørevisjon.

Saksopplysningar:

Konsesjonen til Hydro for Røldal-Suldal kraft går ut ved utløpet av 2022. No er RSK fusjonert inn med kraftproduksjonen i Lyse, og dette selskapet søker no om at gjeldande konsesjonsvilkår blir gjort tidsuavgrensa.

Vurdering:

Ullensvang kommune er sterkt kritiske til at det ikkje blir ein ny gjennomgang av konsesjonsvilkåra. Denne reguleringa skjedde for 60 år sidan, og miljøvilkåra var på den tida heilt andre enn dei var på kraftutbyggingar få år etterpå.

Neddemming av det som blei sett som Norges mest veldrevne stølsdal, fullstendig tørrlegging av elvar og mangelfull tilrettelegging av øydelagte transportveggar til næringsverksemd i reguleringsområda, hadde ikkje blitt godtatt dersom utbygginga hadde skjedd 20-30 år seinare. Dette tilseier full revisjon av konsesjonsvilkåra.

Hydro og NVE har ved fleire høve dei siste åra peika på at det skal skje ein fornyingsrevisjon i 2022, og sågar nytta dette argumentet til å ikkje bli ein part i andre større revisjonar (t.d. ved konsesjonsgjennomgang i 2013 og vassdragsdirektivet i 2014). Kommunane Ullensvang og Suldal har difor hatt god grunn til å tru at Hydro planla å ha full gjennomgang av konsesjonsvilkåra før 2022.

Det er overraskende at det nye selskapet no planlegg og søker om å få gjort noverande konsesjonsvilkår tidsuavgrensa - utan at det skjer gjennom ein fornyelseskonsesjon, og heller ikkje gjennom ein miljørevisjon.

Økonomiske konsekvensar:

a. Driftskonsekvensar

b. Investeringskostnader

Ingen

c. Finansiering

Ingen

Samandrag konklusjon:

Konsesjonssaka som no ligg til handsaming i OED er eineståande i norsk kraft-historie. Lovendringane Stortinget vedtok i 2008 gjer OED mynde til å omgjera ein tidsavgrensa konsesjon i Røldal-Suldal frå 1963 til ein evigvarande konsesjon. Det er difor særst avgjerande å få OED til å leggja krav om full revisjon av konsesjonsvilkåra, særleg med omsyn til miljørevisjon i tråd med miljøkrava i dag."

Brev fra Thommessen datert 24. november 2020:

"Vi viser til brev av 6. november 2020 fra Ullensvang og Suldal kommuner, vedlagt notat fra advokatfirmaet Lund & Co av samme dato, vedrørende vassdragskonsesjonene i tilknytning til kraftverkene i Røldal-Suldal.

Hydro Energi AS, Suldal kommune og Ullensvang (tidligere Odda) kommune har i lengre tid vært i dialog om revisjonsprosess og miljøtiltak nettopp med tanke på en fremtidig omgjøring av konsesjonene til å gjelde på ubegrenset tid. Allerede i mai 2018 inngikk Hydro avtale med kommunene, bistått av advokatfirmaet Lund & Co, om miljømessige utredninger i vassdragene med henblikk på å legge til rette for en god og effektiv felles prosess frem mot en fremtidig revisjon av konsesjonsvilkårene. Etter et åpent folkemøte og det var innhentet innspill fra kommunene og lokale brukergrupper, ble utredningene igangsatt høsten 2018 og omfattet blant annet temaer som fiskeforhold, landskap, friluftsliv og turisme, reinsdyr og kulturminner. Utredningene ble ferdigstilt og presentert for kommunene i juni 2020 og på et nytt åpent folkemøte i september 2020.

Ovennevnte prosess er i liten grad omtalt i brevet av 6. november 2020 og vi vedlegger derfor for helhetens skyld et kort notat fra Hydro Energi som oppsummerer prosessen, samt kopi av avtalen fra mai 2018. Vi vedlegger også kommunenes brev av 18. oktober 2019 med krav om revisjon.

Som nevnt i vår søknad fra 22. oktober 2020, er LKDA innforstått med at det vil bli inntatt vilkår om alminnelig revisjon når konsesjonene i tilknytning til kraftverkene i Lyse Kraft DA fastholder samtidig at det ikke er rettslig grunnlag for noen fornyet konsesjonsbehandling av konsesjonene for kraftverkene i Røldal-Suldal som følge av etableringen av Lyse Kraft DA eller omgjøring av konsesjonene til å gjelde på ubegrenset tid. Vannfallrettighetsloven § 10 slår fast at søknad om slik omgjøring "skal innvilges så fremt erververen oppfyller vilkårene i § 5." I

2008 – da denne ordlyden ble vedtatt – utgjorde dette en lovfesting av praksis som da hadde vært gjeldende de siste 30 år, jf. Ot. prp. nr. 61

(2007-2008) punkt 5.10. En fornyet konsesjonsbehandling vil således være i strid med Lyse Kraft DAs rett til omgjøring etter vannfallrettighetsloven § 10."

3.2 Øvrige uttalelser

I forbindelse med behandlingen av saken har departementet også mottatt innspill fra private, både enkeltpersoner og Røldal grunneigarlag. Sistnevnte har gitt innspill til departementet i brev av 14. desember 2020, 23. februar 2021, 4. mars 2021 og 11. mai 2021. Grunneierlaget har også videresendt informasjon som ble publisert i forbindelse med Stortingets behandling av representantforslag 8:82 S (2020-2021) om ny konsesjon for Røldal-Suldal kraftanlegg.

Grunneierlaget viser til at Røldal ble svært hardt rammet av utbyggingen av RSK-anleggene, med tørrlegging av elver, senkning av Røldalsvannet og oppdemming på Haukelifjell. Dette medførte at bygda mistet mye næringsareal, slik at kraftverkene i praksis medførte slutten for landbruket i bygda. Grunneierlaget trekker særlig fram virkningene som følge av neddemming av Valldalen, som er blitt til en lang fjord som er utilgjengelig store deler av året.

Hjemfall av anleggene etter 60 år var ifølge grunneierlaget en viktig forutsetning for kommunene og grunneierne da det ble gitt konsesjon i 1962. Det oppleves som bristende forutsetninger at anleggene overføres til en ny eier og at vilkårene om tidsbegrensning og hjemfall omgjøres, som medfører at nærområdet og grunneierne går glipp av viktige inntekter i forbindelse med anlegget.

Grunneierlaget stiller spørsmål ved hjemmelsgrunnlaget som muliggjør en overføring av eierskapet til RSK-anleggene slik det er søkt om. Med henvisning til vannfallrettighetsloven og dens forarbeider, mener grunneierlaget at avtalen mellom Hydro Energi og Lyse Produksjon ikke er lovlig. Det anføres blant annet at det er gjennomført lovgivning med tilbakevirkende kraft, i strid med Grunnloven. Etter grunneierlagets syn kan ikke RSK-anleggene overføres til LKDA. Det vises til at den omsøkte avtalen innebærer at Hydro Energi, som en privat aktør, vil få evigvarende eierskap til vannfallene. Det anføres også at Lyse-konsernet ikke har noen offentlig relasjon til Ullensvang, og derfor ikke kan anses å være et offentlig selskap.

Grunneierlaget mener at vilkårene i konsesjonene må oppdateres. Det vises til at vannkraft er en av Norges viktigste ressurser, som må vernes slik at våre etterkommere også kan dra nytte av disse ressursene. Det er i flere av henvendelsene til departementet vist til at vilkårene i konsesjonen må oppdateres for å reflektere utviklingen de siste 60 årene, siden anleggene ble bygget. Det uttrykkes også ønske om økning av konsesjonsavgiften og etablering av næringsfond.

4. Olje- og energidepartementets merknader

4.1 Innledning

Før sammenslåingen og etableringen av LKDA eier Hydro Energi kraftverkene i Røldal-Suldal anlegget (RSK) i Rogaland. Kraftverk og fallrettigheter er tidligere konsederte. Kraftverkene har en midlere brutto årsproduksjon på litt over 3 TWh.

Opprettelsen av LKDA innebærer at Lyse Produksjon overdrar sine hel- og deleide kraftverk til LKDA, mens Hydro Energi selger 100 prosent av aksjene i RSK Holding til LKDA mot vederlag i eierandeler i LKDA. Etter gjennomføringen av transaksjonen vil Lyse Produksjon eie 74,4 prosent av LKDA og Hydro Energi vil eie 25,6 prosent.

Lyse Produksjon, Hydro Energi og LKDA søkte ved brev av 22. oktober 2020 om unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett for erverv av aksjene i RSK Holding, jf. vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. Det er også bedt om at dette omfatter RSK Holdings tidligere erverv av 91,26 % av aksjene i RSK AS og 45,21 % direkte eierskap i RSK-anleggene. Det er samtidig søkt om omgjøring av tidligere fastsatte vilkår om tidsbegrensning og hjemfall, slik at konsesjonene for Røldal-Suldal anleggene omgjøres til å gjelde på ubegrenset tid, jf. vannfallrettighetsloven § 10. LKDA har også søkt om at det tas inn bestemmelser om alminnelig revisjon i de gjeldende konsesjonene.

Saken innebærer en rekke transaksjoner som er omfattet av konsesjonsplikt eller krav om samtykke i henhold til vannfallrettighetsloven:

1. LKDA erverver Lyse Produksjons heleide kraftverk, og Lyse Produksjons konsesjoner overføres til LKDA.
2. LKDA erverver Lyse Produksjons andel av Sira-Kvina Kraftselskap DA.
3. LKDA erverver Lyse Produksjons uttaksrett i Ulla-Førre.
4. I 2019 ervervet RSK Holding 45,31 prosent direkte eierskap i RSK-anleggene, og det ble gitt utsatt frist for å søke om konsesjon for dette ervervet.
5. I 2019 ervervet RSK Holding 91,26 prosent av aksjene i RSK AS, og det ble gitt utsatt frist for å søke om konsesjon for dette ervervet.
6. LKDA erverver 100 prosent av aksjene i RSK Holding.
7. Hydro Energi erverver 25,6 prosent av selskapsandelene i LKDA.
8. Konsesjoner for RSK-anleggene med vilkår om tidsbegrensning og hjemfall omgjøres.
9. Hydro Energi skal være driftsansvarlig for alle kraftverkene som LKDA eier.

De konsesjonsrettslige spørsmålene som gjelder overføringen av Lyse Produksjons hel- og deleide kraftverk, punkt 1-3 over, er behandlet i et eget vedtak av departementet av dags dato. Departementet har også i et eget vedtak av dags dato godkjent operatøravtalen som innebærer at Hydro Energi skal være driftsansvarlig for alle kraftverkene i LKDA, jf. punkt 9. Disse spørsmålene omtales derfor ikke nærmere i det videre.

Transaksjonene som er angitt i punkt 4-8 behandles nærmere i det følgende.

4.2 Spørsmål om unntak fra konsesjonsplikt

LKDA søker prinsipielt om at alle de omsøkte ervervene, RSK Holdings direkte og indirekte erverv av eierskap til RSK-anleggene, LKDA's erverv av 100 prosent av aksjene i RSK Holding og Hydro Energis erverv av 25,6 prosent av selskapsandelene i LKDA, unntas fra konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd.

Vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd åpner for at det kan gjøres unntak fra konsesjonsplikt dersom det foreligger "særlige hensyn". Det følger av Ot. prp. nr. 61 (2007-2008) side 69 at:

"Unntaksbestemmelsen må praktiseres i tråd med konsolideringsmodellen. Det er derfor nødvendig å legge til grunn en strengere fortolkning av forarbeidene til bestemmelsen (Ot.prp. nr. 31 (1989-90), enn det som har vært etablert praksis i senere år."

Unntaksbestemmelsen er, slik departementet ser det, først og fremst aktuell ved overdragelser i form av omorganiseringer som i liten grad endrer de overordnede eierforholdene, eksempelvis ved omorganisering til et konsern.

I 2019 samlet Hydro Energi eierskapet til kraftverkene i RSK i en juridisk enhet, RSK Holding, for å legge til rette for en hensiktsmessig overdragelse av anleggene til ny eier før konsesjonsperiodens utløp i 2022. RSK Holding overtok da rettigheter, plikter, anlegg, avtaler og eiendeler knyttet til RSK-anleggene, herunder Hydro Energis aksjer i RSK AS. Fisjonen innebar ingen reelle endringer i eierskapet til RSK-anleggene, men innebar en overdragelse som utløste konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven. Ved brev av 1. november 2019 søkte Hydro Energi om utsatt frist for å søke om unntak fra konsesjonsplikt etter vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd. Departementet innvilget utsatt frist i brev av 26. mai 2020.

Ved fisjonen ervervet RSK Holding 45,21 prosent direkte eierskap til RSK-anleggene, som er konsesjonspliktig etter vannfallrettighetsloven § 4. Videre ervervet RSK Holding 91,26 prosent av aksjene i RSK AS, som er konsesjonspliktig etter vannfallrettighetsloven § 24, jf. kap. 2.

I og med at ervervet var en omorganisering som ikke innebærer reelle endringer i eierskapet, tilrår departementet at det med hjemmel i vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd, gis unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett for overdragelsen av konsesjonspliktige vannfallsrettigheter til RSK Holding.

Departementet mener på den annen side at overføringen av alle aksjene i RSK Holding til LKDA innebærer en vesentlig endring i de overordnede eierforholdene, slik at det ikke er grunnlag for å gi unntak fra konsesjonsplikten etter vannfallrettighetsloven. Dette ervervet må derfor behandles etter vannfallrettighetsloven § 24, jf. § 4.

Departementet anser også Hydro Energis erverv av 25,6 prosent eierandel i LKDA som et reelt eierskifte, slik at det ikke er grunnlag for å gi unntak fra konsesjonsplikt. Dette ervervet vurderes derfor etter vannfallrettighetsloven § 25.

4.3 LKDA's erverv av aksjene i RSK Holding

LKDA har søkt om konsesjon for erverv av 100 prosent av aksjene i RSK Holding. Indirekte innebærer dette også at Lyse Produksjon og dets bakenforliggende eiere gjennom sin andel på 74,4 prosent av LKDA får rettigheter til RSK-anleggene.

LKDA's erverv av 100 prosent av aksjene i RSK Holding vurderes etter vannfallrettighetsloven § 24, jf. § 4. Det følger av vannfallrettighetsloven § 24 at lovens bestemmelser om eiendomsrett til vannfall eller annen rådighet over vannfall gjelder ved erverv av mer enn 90 prosent av aksjene i selskaper som nevnt i lovens §§ 23 eller 25, som direkte eller indirekte har en eiendomsrett som vedkommende ikke kunne ervervet uten konsesjon eller vedtak etter vannfallrettighetsloven.

I Ot. prp. nr. 61 (2007-2008) side 50 heter det om daværende industrikonsesjonsloven § 39 tredje ledd:

"Dersom rettighetene i selskapet som innehar vannfallsrettighetene tidligere er konsesjonsbehandlet, vil det normalt ikke foreligge noen grunn til å foreta en ny konsesjonsbehandling, men det kan være grunn til å endre vilkårene i den tidligere meddelte konsesjonen etter de regler som gjelder på ervervstidspunktet."

Dagens bestemmelse i vannfallrettighetsloven § 24 tilsvarer industrikonsesjonsloven § 39 etter lovendringen i 2017. Det foreligger ervervskonsesjoner for de vannfall som omfattes av ervervet av aksjene i RSK Holding. Det er her snakk om rettigheter som tidligere er konsesjonsbehandlet, som beskrevet i Ot. prp. nr. 61 (2007-2008) side 50.

LKDA oppfyller kravene til offentlig eierskap, i tråd med vurderingen i punkt 4.4. Departementet vurderer at LKDA's erverv av 100 prosent av aksjene i RSK Holding bidrar til å sikre offentlig eierskap til landets vannkraftressurser, jf. vannfallrettighetsloven § 5. Departementet vil derfor tilrå at LKDA gis konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 24, jf. vannfallrettighetsloven kap. 2, for erverv av til sammen 100 prosent av aksjene i RSK Holding. Departementet tilrå at det ikke settes særlige vilkår for dette ervervet.

4.4 Hydro Energis erverv av andeler i LKDA

Hydro Energi søker om konsesjon for å erverve 25,6 prosent av andelene i LKDA, et ansvarlig selskap med delt ansvar. Det kreves konsesjon for erverv av andeler i ansvarlige selskap, som direkte eller indirekte har rettigheter som det kreves konsesjon eller vedtak etter loven for å erverve, jf. vannfallrettighetsloven § 25, jf. § 23 første ledd.

Etter vannfallrettighetsloven § 25 kreves det konsesjon fra departementet for erverv av andel i ansvarlig selskap som direkte eller indirekte innehar rettigheter som det kreves konsesjon etter vannfallrettighetsloven for å erverve.

Det kan, etter § 25 annet punktum, ikke gis konsesjon som medfører at et selskap ikke oppfyller vilkårene i lovens § 5. Departementet viser til at Lyse Produksjon, den offentlige eieren, etter Hydros Energis erverv fremdeles vil inneha minst to tredeler av kapitalen og stemmene i LKDA, jf. vannfallrettighetsloven § 5 annet punktum.

Det er også et krav etter § 5 at organiseringen er slik at det åpenbart foreligger reelt offentlig eierskap. Det fremgår av Ot.prp. nr. 61 (2007-2008) på s. 36 at det i denne vurderingen vil være relevant å vurdere om det foreligger vedtektsbestemmelser, aksjonæravtaler eller lignende som ikke er i samsvar med et reelt offentlig eierskap. Tilsvarende fremgår av Prop. 96 L (2015-2016) for ansvarlige selskaper og selskaper med delt ansvar.

Etter vannfallrettighetsloven § 25 tredje punktum stilles det krav om at den offentlige eiermajoriteten gjennom flertallskrav, selskapsorganer, bestemmelser om endringer av selskapsavtalen og øvrige forhold skal sikres full rådighet over selskapet og fallrettighetene på tilsvarende måte som i et selskap med begrenset ansvar. Det fremgår av Prop. 96 L (2015-2016) på s. 17 at "det er behov for å gjøre en helhetsvurdering av selskapsreguleringen, herunder selskapsavtalen, i det enkelte tilfellet ved konsesjonsbehandling".

Departementet har vurdert selskapsreguleringen i forbindelse med opprettelsen av LKDA basert på søknaden med vedlagte selskapsavtaler m.m. Etter en helhetsvurdering, hvor departementet har

vurdert de momenter som er trukket frem i Prop. 96 L (2015-2016), har departementet kommet til at selskapet oppfyller kravet om at det åpenbart foreligger reelt offentlig eierskap.

Departementet tilrår derfor at Hydro Energi AS får konsesjon i medhold av vannfallrettighetsloven § 25 for erverv av 25,6 prosent av selskapsandelene i LKDA. Departementet tilrår at det ikke settes særlige vilkår for dette ervervet.

4.5 Omgjøring av vilkår og reguleringskonsesjoner

For LKDA's erverv av RSK Holding er det søkt om omgjøring av tidligere fastsatte vilkår om tidsbegrensning og hjemfall etter vannfallrettighetsloven § 10 og vassdragsreguleringsloven § 9.

NVE påpeker i uttalelsen til departementet at tidsbegrensningen i de ulike konsesjonene har noe ulik utforming, samt at det er naturlig å sette inn vilkår om revisjon av konsesjonsvilkår i alle konsesjonene, jf. vassdragsreguleringsloven § 8. NVE har foreslått vilkår om revisjon, omgjøring av tidsbegrensning og fjerning av innløsningsrett i de eksisterende konsesjonene for RSK-anleggene, med hjemmel i vassdragsreguleringsloven § 9 annet punktum og vannfallrettighetsloven § 10 siste punktum.

Det følger av vannfallrettighetsloven § 10 tredje punktum at søknad om omgjøring av tidligere fastsatte vilkår om tidsbegrensning og hjemfall skal innvilges dersom erververen oppfyller vilkårene i lovens § 5. Det samme følger av vassdragsreguleringsloven § 9 annet punktum. Det vises til vurderingen av kravene til offentlig eierskap ovenfor.

I tråd med prinsippene i vassdragsreguleringsloven og langvarig praksis skal ervervskonsesjoner og reguleringskonsesjoner vurderes i sammenheng, slik at når ervervskonsesjoner videreføres, så videreføres også reguleringskonsesjonene med gitte vilkår.

Da LKDA oppfyller kravet til offentlig eierskap, tilrår departementet at reguleringskonsesjonene og ervervskonsesjonene gis på ubegrenset tid og at vilkår om hjemfall bortfaller. Departementet tilrår at vilkårene om hjemfall og tidsbegrensning i konsesjonene som tidligere er meddelt for RSK-anleggene oppheves, og endres i tråd med forslaget i vedlegg 2, jf. vannfallrettighetsloven § 10 og vassdragsreguleringsloven § 9.

4.6 Spørsmål om kompensasjon som følge av bortfall av inntekter fra hjemfall

Vertskommunene for RSK-anleggene, Suldal og Ullensvang, har vist til konsesjonsvilkårene om hjemfall til staten etter 60 års konsesjonsperiode. Da anleggene ble bygget ut var det forutsatt at de skulle hjemfalle til staten, og således sikre både staten og kommunene inntekter i fremtiden. En omgjøring i tråd med søknaden mener kommunene er et brudd på denne samfunnskontrakten som ble etablert i forbindelse med utbyggingen, som må kompenseres.

Det følger av vannfallrettighetsloven § 11 første ledd at ved konsesjonstidens utløp tilfaller vannfallet med alle innretninger, grunnstykker og rettigheter til staten med full eiendomsrett og uten vederlag. Når et anlegg i henhold til konsesjon tilfaller staten, fremgår det av fjerde ledd at en del av anlegget eller dets verdi, men likevel ikke over en tredjepart, skal tildeles de kommunene hvor vannfallet, kraftverket eller reguleringsanlegget ligger. Stortinget bestemmer i tilfelle verdien og kommunenes andel av denne og foretar fordelingen mellom dem.

Det følger av vannfallrettighetsloven § 10 og vassdragsreguleringsloven § 9 at en søknad om omgjøring av vilkår om tidsbegrensning og hjemfall skal innvilges dersom søkeren oppfyller

kravene til offentlig eierskap. Forholdet mellom offentlige eieres krav på omgjøring til tidsbegrenset konsesjon og kommunenes rettigheter til inntekter av hjemfall omtales på følgende måte i Ot. prp. nr. 61 (2007-2008) i tilknytning til dagjeldende industrikonsesjonslov §§ 27 og 41 på side 55 og 56:

"Det ligger åpning for betydelige verdioverføringer i omgjøring, siden staten på denne måten i realiteten vil frafalle verdier som ellers ville ha hjemfalt til staten i fremtiden. Det oppstår også et tap for vertskommunene som ikke vil få tilgang på inntil 1/3 av de hjemfalte verdier slik industrikonsesjonsloven bestemmer. Hjemfall er på den annen side intet mål i seg selv. Det avgjørende er at offentlig eierskap gjennomføres innenfor de rammer som følger av konsolideringsmodellen."

"Omgjøring innebærer at de berørte private selskapene likestilles med offentlige eiere som ønsker å selge sine vannfall eller kraftverk til andre offentlige aktører. Begge kategorier eiere vil kunne selge kraftverk, til samme gruppe potensielle kjøpere, og med den følge at konsesjonene på kjøpers hånd blir tidsbegrenset. Slik sett blir markedsvilkårene ved omsetning tilnærmet like."

Det fremgår av disse uttalelsene at lovgiver var klar over at det ville oppstå et tap for både staten og for vertskommunene som følge av bortfall av hjemfalte verdier, men dette ble ikke tillagt avgjørende vekt. Det ble heller ikke satt krav om at det skulle gis kompensasjon som følge av bortfallet av inntekter. Departementet kan derfor ikke se at det er grunnlag for å gi kommunene noen kompensasjon som følge av bortfall av inntekter ved hjemfall. Ved omgjøring av vilkårene om tidsbegrensning og hjemfall, vil det det ikke inntre hjemfall til staten. Det er da heller ikke rettslig grunnlag for å sette krav om at anlegget eller andel av dets verdi kan tildeles kommunene.

Videre viser departementet til liknende vurderinger i to vedtak om Elkem, som ble behandlet ved kongelige resolusjoner av 17. desember 2010. Det ble her vurdert om det skulle gis kompensasjon til berørte kommuner som følge av bortfall av inntekter fra hjemfall. Det ble ikke gitt slik kompensasjon i tråd med begrunnelsen ovenfor.

4.7 Miljøvilkår og revisjon av manøvreringsreglementet og minsteføring

Ullensvang kommune og Suldal kommune ber om at det iverksettes en revisjon av vilkårene i konsesjonen som regulerer miljøpåvirkningen av RSK-anleggene. Revisjonen bør etter kommunenes syn skje som en fornyelsessak, det vil si saker der det gis ny konsesjon etter at en eksisterende konsesjon er utløpt. Kommunene ønsker at miljøvilkårene for konsesjonene settes i tråd med dagens miljøstandard og møter kommende miljøutfordringer i vassdragene. Det er også vist til at konsesjonæren etter kommunenes syn heller ikke har oppfylt alle de forpliktelser som følger av konsesjonen fra 1962.

Hydro Energi opplyser at selskapet har vært i dialog med vertskommunene om revisjonsprosess og miljøtiltak for RSK-anleggene. Det har vært gjennomført en miljømessig utredning i samarbeid mellom Hydro Energi og vertskommunene. LKDA er innforstått med at det vil bli inntatt vilkår om alminnelig revisjon når konsesjonene gjøres tidsbegrenset, men mener det ikke er rettslig grunnlag for en fornyet konsesjonsbehandling som følge av etableringen av LKDA.

Departementet viser til at det i behandlingen av representantforslag 82 S (2020-2021) ble vedtatt at "Stortinget ber regjeringa om at vilkårsrevisjon av Røldal-Suldal-anlegga blir prioritert etter at

konsesjon til disse anlegga er omgjord til ein konsesjon på uavgrensa tid" (vedtak 656). Det ble vidare vedtatt at "Stortinget ber regjeringa sjå til at konsesjonsstyresmaktene vurderer om det på fagleg grunnlag er spesielle forhold som tilseier etablering av næringsfond eller andre økonomiske vilkår basert på eksisterande praksis og retningslinjer" (vedtak 657).

I tråd med søknaden tilrår departementet at det settes vilkår om revisjon av konsesjonsvilkårene i for RSK-anleggene. Departementet bemerker at revisjonen skal gjennomføres etter vassdragsreguleringslovens bestemmelser og i tråd med gjeldende retningslinjer og praksis. De forhold som er tatt opp fra blant annet de berørte kommunene vil da bli behandlet på ordinær måte. Departementet viser i den sammenheng til nye standardvilkår om revisjonstidspunkt i vedlegg 2.

Olje- og energidepartementet

t i l r å r:

RSK Holding AS, Lyse Kraft DA og Hydro Energi AS gis nødvendige tillatelser i forbindelse med opprettelsen av Lyse Kraft DA, i samsvar med vedlagte forslag.

Vedlegg 1

Spesifikasjon av tillatelsene

1. I medhold av vannfallrettighetsloven § 3 annet ledd gis RSK Holding AS unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett for erverv av 45,21 prosent direkte eierskap til RSK-anleggene og for erverv av 91,26 % av aksjene i RSK AS.
2. I medhold av vannfallrettighetsloven § 24 gis Lyse Kraft DA konsesjon for erverv av 100 prosent av aksjene i RSK Holding AS.
3. I medhold av vannfallrettighetsloven § 25 gis Hydro Energi AS konsesjon for erverv av 25,6 prosent av selskapsandelene i Lyse Kraft DA.
4. I medhold av vannfallrettighetsloven § 10 og vassdragsreguleringsloven § 9 oppheves vilkårene om tidsbegrensning og hjemfall i konsesjonene som tidligere er meddelt for RSK-anleggene, og det gjøres endringer i tidligere meddelte konsesjoner i tråd med forslaget i vedlegg 2.

Vedlegg 2

I medhold av vassdragsreguleringsloven § 9 annet punktum og vannfallrettighetsloven § 10 siste punktum, fastsettes følgende endringer i vilkårene for tidligere meddelte konsesjoner:

Tillatelse	Post	Ny post skal lyde (ny ordlyd i kursiv)
21.12.1962	Post 19	<p><i>Ervervs- og reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonen kan ikke overdras.</i></p> <p><i>Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 21.12.2022. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår.</i></p> <p>De utførte regulerings- og overføringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.</p> <p>Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.</p>
10.7.1964	Post 1	<p><i>Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonen kan ikke overdras.</i></p> <p><i>Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 21.12.2022. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår.</i></p> <p>De utførte anlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.</p> <p>Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke</p>
19.5.1967	Post 1	<p><i>Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonen kan ikke overdras.</i></p> <p><i>Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 21.12.2022. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår.</i></p>

		<p>De utførte anlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.</p> <p>Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.</p>
14.7.1972	Post 1	<p><i>Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonen kan ikke overdras.</i></p> <p><i>Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 21.12.2022. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår.</i></p> <p>De utførte regulerings- eller overføringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.</p> <p>Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.</p>
3.5.1974	Post 16	<p><i>Ervervs- og reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonen kan ikke overdras.</i></p> <p><i>Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 21.12.2022. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår.</i></p> <p>De utførte regulerings- og overføringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.</p> <p>Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.</p>

Tillatelse	Post og ledd som fjernes
21.12.1962	Post 18 Post 19 første og tredje ledd Post 20
10.7.1964	Post 1 første, fjerde og femte ledd Post 2

19.5.1967	Post 1 første, fjerde og femte ledd Post 2
14.7.1972	Post 1 første og tredje ledd
3.5.1974	Post 15 Post 16 første og tredje ledd